

52

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

A. CONAN DOYLE

DOUĂ AVENTURI ALE LUI *Sherlock Holmes*

EDITATĂ DE REVISTA
ȘTIINȚĂ și TEHNICĂ

AVENTURA BĂRBATULUI CU GURA STRÎMBĂ

Isa Whitney, fratele răposatului Elias Whitney, doctor în teologie, director al Colegiului Teologic Sf. Gheorghe, era opioman. Deprinsese acest viciu, după cîte mi-au ajuns la urechi, dintr-un capriciu prostesc, încă de pe vremea cînd se afla la colegiu, din pricină că citise descrierea lui De Quincey a visurilor și senzațiilor sale de fumător de opium. Atunci își îmbibase tutunul cu laudanum, vrînd să încerce și el aceleași senzații și descoperise, ca și atîția alții, că acest nărav e mai ușor de deprins decît de lăsat; ani în șir a continuat să fie robul acestui drog, lucru pe care rudele și prietenii săi îl priveau cu un amestec de groază și milă. Il văd și acum parcă, străveziu și gălbejit la față, cu pleoapele atîrnînd și pupilele micșorate de tot, ghemuit într-un fotoliu — o epavă, o ființă nobilă ruinată.

Intr-o seară, era prin iunie 1889, se auzi clopoțelul sunînd, cam pe la ceasul cînd te toropește somnul și căscînd ți-arunci ochii la ceas. M-am îndreptat în scaun, iar nevastă-mea a lăsat să-i cadă lucrul de mînă în poală cu o mutră dezamăgită.

— Incă un pacient! spuse ea. O să trebuiască să pleci iar.

Am mormăit ceva, pentru că abia mă întorsesem acasă, după o zi istovitoare. Am auzit ușa deschizîndu-se, cîteva cuvinte schimbate în fugă și apoi pași grăbiți pe linoleum. Ușa camerii în care ne aflam s-a deschis înlături lăsînd să intre o doamnă înfășurată într-o mantie întunecată și cu un văl negru care îi acoperea fața.

— Vă rog să mă iertați pentru că am îndrăznit să vin atît de tîrziu, începu ea. Apoi deodată, pierzîndu-și cumpătul, se repezi înainte și, aruncîndu-și brațele de gîtul nevestei-mi, hohoti de plîns pe umărul ei. Ah, vai! Cît sînt de amărîtă! se jelui ea. Am atîta nevoie de ajutor!

— Doamne, spuse nevastă-mea ridicîndu-i vălul, dar e Kate Whitney! Vai, cum m-ai speriat, Kate! Nu te-am recunoscut deloc cînd ai intrat.

— Nu știam ce să fac, așa că am venit drept la tine.

Așa se întîmpla întotdeauna. Oamenii care aveau vreun necaz veneau la nevastă-mea ca puii la cloșcă.

— Foarte bine. Acum să-ți dăm puțin vin cu apă, iar tu așează-te aici și spune-ne tot, de-a fir-a-păr. Sau preferi să-l trimit pe James la culcare?

— A, nu, nu. Am nevoie și de sfatul și de ajutorul doctorului. E vorba de Isa. N-a mai dat pe acasă de două zile Sînt din cale afară de speriată din pricina lui!

Nu era prima dată cînd ne vorbea de năravul soțului ei, mie ca doctor, iar nevestei mele ca unei vechi prietene și colege de școală. Am încercat s-o mîngîiem și să-i alinăm mîhnirea cu vorbele

cele mai potrivite pe care le-am putut găsi. Ştia oare unde se afla bărbatul ei? I-l puteam aduce înapoi? Se părea că da. Avea informaţii sigure că în ultima vreme, cînd îl cuprindea patima, se ducea la o tavernă din capătul răsăritean al City-ului, unde se fuma opium. Pînă acum orgiile lui nu ţinuseră niciodată mai mult de o zi, şi seara se întorcea întotdeauna acasă sleit de puteri şi tremurind din tot trupul. De data aceasta, însă, accesul dura de 48 de ore, şi fără îndoială că zăcea printre scursurile societăţii sorbind otrava sau dormind sub influenţa ei. Era sigură că putea fi găsit la „Lingoul de aur" din ulicioara Upper Swandamlane. Dar ce putea ea să facă? Cum ar fi putut ea, o femeie tînără şi sfioasă, să-şi croiască drum pînă într-o speluncă de felul acesteia, ca să-şi smulgă bărbatul din mijlocul ticăloşilor cu care se înhăitase?

Asta era situaţia şi bineînţeles că nu exista decît o singură soluţie. M-a întrebat dacă n-aş putea s-o însoţesc pînă acolo, iar apoi, răzgîndindu-se, a zis că la ce bun să mai vină cu mine? Eu eram medicul curant al lui Isa Whitney şi ca atare aveam oarecare influenţă asupra lui. Mă descurcam mai bine chiar dacă mă duceam singur. I-am dat atunci cuvîntul de onoare că o să i-l trimit acasă cu trăsura pînă în două ceasuri, dacă era într-adevăr de găsit la adresa pe care mi-o dăduse. Aşa că peste zece minute părăsisem deja fotoliul şi salonaşul meu confortabil, gonind cu birja spre partea de răsărit a oraşului. Aveam o misiune ciudată, după cîte mi se părea, deşi numai viitorul a putut să-mi arate cît de ciudată avea să fie cu adevărat.

Prima etapă a aventurii mele n-a prezentat însă mari neajunsuri. Upper Swandamlane e o stradelă prăpădită, ascunsă în dosul docurilor înalte, înşiruite de-a lungul ţărmului de nord al Tamisei, la est de podul Londrei. Între un birt popular şi o cîrciumă, am găsit taverna căutată. Ca să ajungi la ea, trebuia să cobori cîteva trepte, după care dădeai de o spărtură sumbră în zid, ce aducea mai mult cu gura unei peşteri. Poruncindu-i birjarului să aştepte, am coborît scările scobite de atîta umblet de oameni beţi şi, la lumina unui opaiţ ce pîlpîia deasupra uşii, am dibuit clanţa, apoi am intrat într-o încăpere lungă şi joasă, în care puteai tăia cu cuţitul fumul roşiatic de opium. De jur împrejur erau înşirate paturi de lemn ca pe un vas de emigranţi.

La lumina slabă din odaie abia puteai desluşi trupuri care zăceau în atitudini neînchipuit de ciudate, cu umerii încovoiaţi, cu genunchii strînşi la piept, cu capetele răsturnate pe spate şi cu bărbiile împungînd aerul; doar ici-colo cîte un ochi searbăd şi stins se întorcea către noul venit. Cerculeţe roşii de lumină licăreau printre umbrele negre, aci mai viu, aci mai şters, după cum pîlpîia otrava arzîndă în găoacea lulelelor de metal. Cei mai mulţi zăceau în tăcere; unii mormăiau ceva pentru sine, iar alţii vorbeau laolaltă cu un glas ciudat — înăbuşit şi monoton. Bîiguielile lor aveau izbucniri năvalnice, pentru ca apoi să se piardă deodată în tăcere, fiecare murmurîndu-şi gîndurile şi luînd prea puţin în seamă cuvintele celui de alături. La capătul celălalt al odăii, la gura unei vetre mici cu jăratic de mangal, un bătrîn înalt şi uscăţiv stătea pe un scăunel cu trei picioare, cu bărbia rezemată în pumni, cu coatele pe genunchi, cu privirea pierdută în flăcările focului. La intrarea

mea, un servitor malaez, cu fața ca de ceară, se repezise să-mi aducă o pipă și o doză de opium, poftindu-mă acum către un culcuș gol.

— Mulțumesc, n-am venit să stau, l-am lămurit eu. E pe-aici un prieten de-al meu, domnul Isa Whitney, cu care aș vrea să vorbesc. Din dreapta mea se auzi o mișcare bruscă urmată de un icnit. Încercînd să străpung întunericul difuz, am deslușit privirea lui Whitney ațintită asupra mea. Era livid, istovit, zbîrlit și murdar.

— Dumnezeule, e Watson! exclamă el.

Reacția drogului îl adusese într-o stare de plîns, cu toți nervii cuprinși de un tremur spasmodic.

— Ascultă, Watson, cît e ceasul?

— Aproape unsprezece.

— Și ce zi?

— Vineri, 19 iunie.

— Doamne, dumnezeule! Credeam că-i miercuri. Sigur că e miercuri. Ce-ți veni să mă sperii? Se prăbuși cu fața în mîini și începu să plîngă-n hohote pe tonuri înalte, neomenești

— Ascultă, omule, ți-am spus că-i vineri. Nevastă-ta te așteaptă de două zile. Ar trebui să-ți fie rușine.

— Păi chiar îmi e. Dar nu se poate, Watson, te-ai zăpăcit. Nu sînt aici decît de cîteva ceasuri. Am fumat doar trei pipe, poate patru sau, știu și eu, poate mai multe. Dar vin acasă cu tine. Nu vreau s-o sperii pe Kate, pe micuța mea Kate. Dă-mi mîna! Ai o birjă?

— Da, mă așteaptă.

— Atunci plec cu ea. Dar probabil că trebuie să plătesc mai întîi. Vezi te rog cît datorez, Watson. Sînt cam dărîmat. Nu sînt în stare să fac nimic singur.

M-am strecurat printre cele două șiruri de culcușuri ținîndu-mi respirația ca să nu trag în piept fumul uricios al drogului care îndobitocește oamenii și l-am căutat pe patron. Trecînd pe lîngă bătrînul uscățiv din fața vetrei cu mangal, am simțit deodată că mă trage cineva de cămașă și o voce joasă mi-a șoptit în ureche: „Treci pe lîngă mine și apoi întoarce-te și privește-mă". Am auzit aceste vorbe foarte deslușit. M-am uitat în jos. Nu putea să le fi rostit decît bătrînul de lîngă mine și totuși el era la fel de țeapăn ca și pînă atunci, cufundat în gînduri, din cale-afară de slab, zbîrcit tot, gîrbovit sub povara anilor. Pipa de opium îi atîrna între genunchi, de parcă i-ar fi scăpat dintre degete din cauza istovelii și plictisului. Am făcut cîțiva pași și m-am întors să mă uit. Cu greu mi-am putut înăbuși un strigăt de uimire. Se întorsese astfel încît nu-l puteam vedea decît eu. Trupul i se împlinise, zbîrciturile dispăruseră ca prin farmec, ochii triști își recăpătaseră flacăra arzătoare și acolo lîngă foc stătea rîzînd de surprinderea mea — Sherlock Holmes în persoană. Mi-a făcut un semn discret să mă apropii și îndată, cînd s-a întors iarăși pe jumătate către cei din tavernă, și-a recăpătat poza senilă de bătrîn ramolit căruia îi atîrna buza de jos.

— Holmes, i-am șoptit eu, ce dumnezeu faci aici în speluncă asta?

— Poți să vorbești și mai încet, mi-a răspuns el, că am urechi foarte bune. Dacă ai fi așa de amabil să-i faci vînt idiotului ăla de prieten al tău, mi-ar face mare plăcere să stau puțin la taifas cu tine.

— Mă așteaptă birja afară.
— Atunci fă te rog bine și trimite-l acasă cu ea. Cred că poți să ai încredere în el : pare prea frînt ca să mai facă vreun bucluc. Te-aș mai sfătui să trimiți prin birjar un bilețel nevestei tale și să-i spui că ți-ai legat soarta de a mea. Apoi te rog să mă aștepți afară, unde am să te găsesc în cinci minute.

Mi-era tare greu să-i refuz lui Sherlock Holmes vreo rugăminte, deoarece era întotdeauna deosebit de precis și îți vorbea cu un calm de stăpîn. Simțeam pe de altă parte că, o dată Whitney urcat în birjă, misiunea mea era practic încheiată : cît despre rest, nu-mi puteam dori nimic mai bun decît să-l însoțesc pe prietenul meu într-una din acele aventuri cu totul neobișnuite, de care viața lui era plină. Peste cîteva minute, terminasem de scris biletul, plătisem nota lui Whitney și-l condusesem la trăsură. O văzui îndepărtîndu-se prin beznă. Curînd, din taverna fumătorilor de opium ieși o siluetă bătrînicioasă. Alăturîndu-mă ei, mă aflam împreună cu Sherlock Holmes. A mai mers vreo două străzi cu spatele încovoiat și cu pași nesiguri. Apoi, aruncind repede o privire în jur, s-a îndreptat și a izbucnit într-un hohot de rîs sănătos.

— Sper, Watson, că nu-ți închipui că am adăugat patima opiului la injecțiile cu cocaină și la celelalte mici slăbiciuni despre care ai avut bunătatea să-mi dai sfaturi medicale ?
— Bineînțeles că am fost surprins să te găsesc acolo.
— Dar nu mai surprins decît am fost eu cînd am dat cu ochii de tine.
— Venisem să caut un prieten.
— Și eu să caut un dușman.
— Un dușman ?
— Da, unul dintre dușmanii mei firești sau, cum să zic, dintre victimele mele firești. În două vorbe, Watson, sînt în plină anchetă, un caz cu totul remarcabil, ale cărui ițe speram să le găsesc în hoinărelile fără căpătîi ale acestor bețivani vicioși... Dacă aș fi fost recunoscut în taverna aceasta deochiată, viața mea n-ar mai fi prețuit nici cît o ceapă degerată, pentru că m-am mai slujit de acest local pentru scopurile mele și ticălosul de marinar indian, patronul, mi-a jurat răzbunare. În spatele clădirii, aproape de colțul docului Paul, se află o trapă, care ar putea spune multe povești sinistre despre lucrurile care au căzut prin ea în nopți fără lună.
— Lucruri ! Nu cumva vrei să spui trupuri omenești ?
— Ba chiar așa, Watson dragă. Am fi bogați dacă am avea cîte o mie de lire pentru fiecare nenorocit care a fost lichidat în spelunca asta. E cea mai deochiată capcană pentru oameni de pe tot malul fluviului și mă tem că Neville St. Clair a intrat în ea și nu o va mai părăsi niciodată. Cam pe aici trebuie să fie trapa ! Își puse degetele arătătoare între dinți și fluieră ascuțit. Din depărtare, un fluierat asemănător răspunse acestui semnal, după care se auzi curînd zgomot de roți și tropot de copite pe caldarîm.
— Și-acum, Watson, spuse Holmes în momentul în care din întuneric se ivea un docar cu roțile înalte și cu felinare de o parte și de alta, ca două fîșii de lumină galbenă, vii cu mine, nu ?
— Dacă-ți pot fi de vreun folos.
— A, un tovarăș de încredere e întotdeauna de folos. Și cu atît mai mult un cronicar. Odaia mea de la The Cedars are două paturi.
— The Cedars ?

— Da, așa se cheamă vila domnului St. Clair. Locuiesc acolo în timpul cercetărilor.

— Dar unde-i asta?

— Aproape de Lee, în Kent. Ne așteaptă o călătorie de șapte mile.

— Dar nu pricep nimic.

— Bineînțeles, curînd însă o să știi totul. Hai, saltă-te sus! E-n regulă, John, nu mai avem nevoie de dumneata. Uite o jumătate de coroană. Caută-mă mîine pe la unsprezece. Așa, lasă-i frîul liber! La revedere! Plesni calul cu biciul și o luarăm iute din loc prin șirul nesfîrșit de străduțe întunecate pe care nu vedeai țipenie de om. Cu timpul se mai lărgiră și traversarăm în goană un pod larg cu balustradă peste fluviul care-și purta leneș apele întunecate. De partea cealaltă a podului, același labirint de străduțe. Liniștea o curmau doar din cînd în cînd pașii apăsați și ritmici ai polițistului sau cîntecele și țipetele vreunor chefliii întîrziați. Un văl de nori plutea alene pe cer și ici-colo prin spărturile lor licărea cîte o stea. Holmes mîna calul în tăcere cu capul plecat în piept. Eu însă stăteam alături de el arzînd de nerăbdare să aflu despre ce fel de cercetări era vorba, de vreme ce-l puneau la așa grea încercare, fiindu-mi teamă totuși să-i tulbur șirul gîndurilor. După ce am străbătut vreo cîteva mile și am ajuns pe la marginea brîului de vile periferice, s-a scuturat deodată, a dat din umeri și și-a aprins pipa, cu înfățișarea omului mulțumit că acționează cum nu se poate mai bine.

— Ai un mare dar al tăcerii Watson, mi-a zis el în cele din urmă. Asta te face un tovarăș de neprețuit. Pe cuvîntul meu de onoare, e mare lucru pentru mine să am pe cineva cu care să vorbesc, pentru că propriile mele gînduri nu sînt cine știe ce plăcute. Mă întrebam tocmai ce i-aș putea spune acestei duduițe nostime cînd mă va întîmpina astă seară la ușă.

— Uiți, se vede, că habar n-am despre ce e vorba.

— Abia am să am timp să-ți expun cazul înainte de-a ajunge la Lee. Pare neînchipuit de simplu și totuși nu știu cum se face că nu găsesc de unde să-l apuc. Sînt nenumărate ițe, fără îndoială, dar nu pot prinde nici una. Acum am să-ți explic lucrurile limpede și pe scurt, dragă Watson, și poate că tu ai să zărești vreo scînteie acolo unde eu nu văd decît beznă.

— Dă-i drumul atunci!

— Ei bine, cu vreo cîțiva ani în urmă, ca să fiu mai exact, în mai 1884, a venit la Lee un gentleman pe nume Neville St. Clair, care părea să fie putred de bogat. A cumpărat o vilă spațioasă, a aranjat curtea și grădina cu multă artă, trăind în genere pe picior mare. Încetul cu încetul, și-a făcut mulți prieteni printre vecini, și în 1887 s-a căsătorit cu fiica unui berar din împrejurimi, de la care are pînă acum doi copii. Nu se ocupa cu nimic precis, dar avea acțiuni la mai multe societăți, așa că dimineața se ducea întotdeauna la Londra, întorcîndu-se în fiecare seară din Cannon Street cu trenul de 5,14. Domnul St. Clair are acum treizeci și șapte de ani, e în genere cumpătat, un bărbat bun, un tată foarte iubitor și un om pe care toate cunoștințele lui îl au la inimă. Aș putea să adaug că totalul datoriilor lui se ridică — după cîte am putut afla — doar la 88 lire și 10 șilingi, pe cînd contul lui la banca Capital and Counties e de 220 lire. Prin urmare, n-avem nici un motiv să presupunem că încurcături bănești i-au putut împovăra cugetul. Lunea trecută, domnul Neville St. Clair a plecat la Londra ceva mai de-

vreme decit de obicei, spunînd înainte de a porni ca are de îndeplinit două treburi importante şi că o să-i aducă băieţelului său nişte cuburi. Acum, printr-o simplă întimplare, nevasta lui a primit în aceeaşi luni, la scurtă vreme după plecarea lui, o telegramă, care o înştiinţa că un pachet de mare valoare, pe care il aştepta de multă vreme, sosise pe numele ei la birourile societăţii Aberdeen Shipping Company. Acum, dacă cunoşti bine Londra, iţi vei aduce aminte că birourile acestei societăţi se află în Fresno Street, care se desparte din Upper Swandamlane, unde m-ai găsit pe mine astă-seară. Doamna St. Clair a luat masa de prinz, s-a dus în City, a făcut citeva cumpărături, a trecut pe la biroul societăţii, a ridicat pachetul şi exact la ora 4,35 după-amiază se indrepta pe Swandamlane spre gară. M-ai urmărit cu atenţie, ai înţeles totul?

— E cum nu se poate mai limpede.

— Poate că-ţi mai aduci aminte ce zăduf a fost luni; doamna St. *Clair mergea încet, uitîndu-se în toate părţile şi trăgînd nădejdea să* zărească vreo birjă, deoarece nu-i plăcea deloc strada pe care se afla. In timp ce cobora astfel pe Swandamlane a auzit deodată o exclamaţie sau un strigăt şi a înmărmurit cind şi-a văzut bărbatul privind-o şi, după cum i s-a părut ei, făcîndu-i semn de la o fereastră aflată la etajul unei clădiri. Fereastra era deschisă şi l-a văzut desluşit faţa, grozav de tulburată, după spusele ei. El ii făcea semne desperate cu mîna şi apoi *a dispărut atît de brusc de la fereastră, incit el i s-a părut că a fost* tras inapoi de o forţă căreia nu i s-a putut împotrivi. Un amănunt ciudat, pe care ochiul ei ager de femeie nu l-a scăpat, a fost că deşi purta tot haina de culoare închisă cu care plecase de acasă, n-avea nici guler, nici cravată.

Convinsă că i s-a intimplat ceva rău, s-a repezit pe scări in jos — pentru că această casă nu era alta decit spelunca fumătorilor de opium *în care m-ai găsit astă-seară — şi, trecind în goană prin încăperea din* faţă, a incercat să urce scara care duce la etaj. Chiar la picioarele scării însă a dat nas in nas cu ticălosul de marinar indian de care ţi-am pomenit. El a impins-o înapoi şi, cu ajutorul unui danez care slujeşte acolo, a aruncat-o in stradă. Covîrşită de îndoială şi de temeri innebunitoare, a alergat in jos pe ulicioară şi un noroc nemaipomenit a făcut să întilnească in Fresno Street cîţiva comisari şi un inspector *care se duceau să-şi ia în primire posturile. Inspectorul, împreună cu* doi poliţişti au însoţit-o la casa amintită şi, în ciuda împotrivirii neincetate a patronului, şi-au croit drum către camera in care fusese văzut ultima dată domnul St. Clair. Aici însă nici o urmă a acestuia. De fapt, la catul de sus a fost găsit doar un biet schilod cu înfăţişare hidoasă, aciuat pare-se acolo. Atît el cit şi marinarul indian au jurat pe toţi dumnezeii că in tot cursul după-amiezii nu mai fusese nimeni altcineva *în odaia din faţă. Dezminţirea lor era aşa de hotărîtă, incit in*spectorul a inceput să şovăie şi era cît pe-aci să ajungă la concluzia că doamna St. Clair se inşelase — cînd aceasta se repezi deodată ţipînd la o cutie mică de brad de pe masă şi-i smulse nerăbdătoare capacul. Dinăuntru au căzut, răspîndindu-se pe jos, nişte cuburi: era tocmai jucăria pe care domnul St. Clair promisese s-o cumpere copilului său.

Această descoperire şi stinjeneala vădită pe care a manifestat-o schilodul l-au făcut pe inspector să-şi dea seama că e ceva grav la mijloc. S-au cercetat cu grijă toate odăile şi rezultatele anchetei au indicat o crimă îngrozitoare. Odaia din faţă era mobilată simplu,

ca un salonaş, şi dădea intr-un mic dormitor, de la fereastra căruia se vedea spatele docului. Intre clădirea aceasta şi fereastra dormitorului se afla o fişie ingustă de pămint uscat la ora refluxului, dar acoperită de cel puţin patru picioare de apă cind fluxul ajunge la maximum. Fereastra dormitorului e largă şi se deschide de jos in sus. Cercetările au indicat urme de singe pe pervazul ferestrei, iar citeva picături stropiseră ici-colo podeaua de lemn a odăii. S-a mai găsit aruncată in dosul unei perdele toată imbrăcămintea domnului Neville St. Clair, cu excepţia hainei sale de culoare inchisă. In schimb, erau acolo ghetele, ciorapii, pălăria şi ceasul. Nici o urmă de violenţă nu se vedea pe vreuna din ele şi nici alte urme nu mai erau de la domnul Neville St. Clair. Se pare că fusese azvirlit pe fereastră, pentru că o altă ieşire nu s-a găsit, iar petele de singe de pe fereastră, semne prevestitoare de rău, lăsau prea puţine speranţe c-ar fi putut să se salveze înot, pentru că în momentul tragediei fluxul atinsese maximul.

Acum să-ţi spun de ticăloşii care par să fie amestecaţi indeaproape în această chestiune. Marinarul indian era cunoscut pentru antecedentele sale nelegiuite, dar intrucit după relatările doamnei St. Clair reieşea că nu fusese sus, ci la parter, la picioarele scării la citeva secunde după ivirea bărbatului ei la fereastră, nu putea fi bănuit decit cel mult de complicitate la crimă. S-a apărat susţinind că habar nu are de cele petrecute, de ce face Hugh Boone, locatarul său, şi că nu poate să dea socoteală in nici un fel de prezenţa in odaie a hainelor domnului dispărut.

Asta în ceea ce-l priveşte pe patronul tavernei, fostul marinar indian. Cit despre schilodul inspăimintător care locuieşte catul de sus al speluncii fumătorilor de opium şi care a fost, fără indoială, ultimul om care l-a văzut pe Neville St. Clair, el se numeşte Hugh Boone şi faţa lui hidoasă este binecunoscută tuturor acelora care trec adesea prin City. E un cerşetor de profesie, deşi, ca să nu se pună rău cu poliţia, ţine drept paravan un mic negoţ de chibrituri de ceară. Puţin mai jos pe strada Threadneedle, pe mina stingă, se află, după cum ai remarcat, poate, un intrind in perete. Aici se aşază turceşte individul, zi de zi, ţinînd în poală citeva pachete de chibrituri, şi întrucit înfăţişarea lui stirneşte mila tuturor, o adevărată ploaie de danii se scurge mereu in şapca soioasă de piele ce se află pe trotuar alături de el. L-am privit cu atenţie de multe ori înainte de a mă fi gîndit vreodată că o să am de-a face cu el şi am fost surprins de recolta bogată pe care o stringea intr-un timp extrem de scurt. Inţelegi, înfăţişarea lui e aşa de izbitoare, incit nimeni nu poate trece pe lîngă el fără să-l remarce. Un smoc de păr portocaliu, faţa palidă, desfigurată de o cicatrice ingrozitoare, care, datorită contracţiei, a răsucit colţul buzei de sus, o bărbie de buldog şi doi ochi întunecaţi, dar foarte pătrunzători, într-un izbitor contrast cu culoarea părului său, — toate acestea il deosebesc de restul gloatei de cerşetori. De altfel, el se mai deosebeşte de ceilalţi şi prin isteţimea lui ieşită din comun, pentru că are totdeauna un răspuns prompt la orice glumă pe care i-o aruncă la repezeală trecătorii. Aflăm acum că locuieşte de multă vreme deasupra tavernei fumătorilor de opium şi că a fost ultimul care l-a văzut pe gentlemanul căutat de noi.

— Bine, dar e infirm, l-am intrerupt eu, ce-a putut să facă el singur împotriva unui bărbat in floarea virstei?

— E infirm pentru că şchioapătă, dar altminteri pare să fie un om voinic şi bine hrănit. Desigur, experienţa ta de medic, Watson, va

spune că slăbiciunea unei părți a trupului e adeseori compensată de puterea excepțională a celorlalte membre.

— Continuă-ți, te rog, povestirea!

— Doamna St. Clair leșinase la vederea petelor de singe de pe fereastră, așa că a trebuit dusă acasă într-o birjă păzită de polițiști, prezența ei nemaifiind de nici un ajutor pentru cercetări. Inspectorul Barton, care fusese însărcinat cu ancheta, a cercetat cu multă atenție încăperile casei, fără să găsească însă nici un amănunt ce ar fi putut arunca lumină asupra acestui caz. S-a făcut o greșeală de la început, și anume că nu l-au arestat de indată pe Boone, și in felul acesta i s-au lăsat citeva minute libere in care a putut să comunice cu marinarul indian. Această greșeală a fost însă curind reparată și el a fost prins și percheziționat, fără să se găsească însă asupră-i nici o dovadă de vinovăție. E adevărat că pe mineca dreaptă a cămășii avea citeva pete de singe, dar el a arătat că se tăiase lingă unghia degetului inelar și a explicat că *singele vine de acolo, adăugind că se dusese pină* la fereastră cu puțină vreme inainte și că petele observate pe pervaz aveau negreșit același izvor. A negat cu încăpățînare că l-ar fi văzut vreodată pe domnul Neville St. Clair și a jurat că prezența hainelor in camera lui este și pentru el o taină tot atît de mare ca și pentru poliție. Cit despre afirmația doamnei St. Clair că-și văzuse cu adevărat bărbatul la fereastră, declară că ori e nebună, ori a visat. A fost dus la poliție, in ciuda protestelor sale violente, iar inspectorul a rămas pe loc sperind că retragerea apelor la ora refluxului ar putea să-i dea cheia misterului. Și așa s-a și intimplat, deși n-au găsit pe malul noroios al apei ceea ce se temuseră că vor găsi. Pe măsură ce apa se retrăgea, a inceput să se ivească haina lui Neville St. Clair, dar nu și trupul lui. Ei, și ghici ce-au găsit polițiștii în buzunarele hainei?

— De unde să știu?

— Nu, nici nu speram să poți ghici. Buzunarele erau doldora de monede de un penny și de o jumătate de penny, 421 de penny și 270 de o jumătate. Nu e deci de mirare că fluxul nu putuse să mătura haina de acolo. In schimb, trupul unui om e cu totul altceva. Intre doc și casa cu pricina e o bulboană puternică. Pare destul de probabil ca haina, ingreunată de numeroasele monezi, să fi rămas acolo cînd trupul despuiat a fost supt de viltoare.

— Dar după cite înțeleg, restul îmbrăcămintei s-a găsit în cameră. Oare domnul St. Clair avea pe el doar haina?

—Nu, dragă, dar faptele trebuie să le luăm așa cum ne-au fost spuse. Să presupunem că acest individ Boone l-a aruncat pe Neville St. Clair pe fereastră. Ei bine, nimeni n-ar fi putut vedea ce s-a întîmplat. Ce era să facă? Bineînțeles că primul lui gînd a fost să se descotorosească de veșmintele ce-l puteau trăda. Atunci a apucat, să zicem, haina și, tocmai cînd se pregătea s-o arunce pe fereastră, l-a trecut prin minte că ea va pluti in loc să se ducă la fund. Avea prea puțin timp la dispoziție pentru că auzise cearta provocată de doamna St. Clair, care încerca să-și croiască drum sus și poate că-l și anunțase asociatul său indian că vin polițiștii. Neavind nici o clipă de pierdut, s-a repezit la cotlonul unde-și ținea roadele cerșetoriei și a infundat în buzunare toate monedele pe care le-a putut apuca, ca să fie sigur că haina se va duce la fund. A aruncat-o afară și ar fi făcut același lucru și cu celelalte veșminte dacă n-ar fi auzit jos zgomot de pași grăbiți. Abia a mai avut timp să închidă fereastra pînă la ivirea poliției.

— Da, lucrul pare cu putință.

— Atunci o să considerăm ipoteza demnă de crezare, în lipsa alteia mai bune. După cum ți-am spus, Boone a fost arestat, dar nu s-a putut dovedi că ar mai fi fost vreodată acuzat de ceva. Era cunoscut de ani de zile ca cerșetor de profesie, dar se părea că duce o viață foarte liniștită, fără a supăra pe cineva. Așa stau lucrurile deocamdată, și problemele care trebuie rezolvate, adică ce căuta Neville St. Clair în taverna aceea deocheată, ce i s-a întîmplat acolo, unde se află acum, și ce legătură are Hugh Boone cu dispariția lui sînt tot atît de încîlcite ca și la început. Mărturisesc că nu-mi pot aminti nici un caz din întreaga mea experiență care să fi părut atît de simplu la prima vedere și totuși să prezinte asemenea complicații.

In timp ce Sherlock Holmes îmi dădea toate amănuntele despre aceste întîmplări neobișnuite, străbătusem în goana calului periferiile Londrei, lăsînd în urmă și ultimele case răzlețe; acum hurducăiam pe *un drum de țară mărginit de o parte și de alta de garduri vii.* Tocmai cînd termină ce avusese de spus, am trecut printre două sate cu casele răsfirate, pe la ferestrele cărora mai licărea ici-colo cîte o lumină.

— Acum intrăm în Lee, spuse tovarășul meu. In scurta noastră plimbare am trecut prin trei comitate britanice — începînd cu Middlesex, trecînd peste un cot al comitatului Surrey și ajungînd în Kent. Vezi lumina aceea dintre pomi? Acolo e vila The Cedars și alături de lampa care se vede stă o femeie nerăbdătoare și neliniștită, care fără îndoială a și prins, cu auzul ei încordat, tropotul copitelor.

— Dar de ce n-ai rămas tot în Baker Street pe timpul anchetei?

— Pentru că am o sumedenie de lucruri de cercetat aici. Doamna St. Clair mi-a pus cu multă amabilitate la dispoziție două camere și poți să fii sigur că nu va avea decît cuvinte de bun venit pentru un prieten și coleg. Să știi însă, Watson, că îmi vine tare greu să dau ochii cu ea, fără nici o veste despre bărbatul ei. Iată-ne ajunși. Ho-ho-prr!

Trăsesem în fața unei vile impunătoare, înconjurată de grădini și curți. Un băiat de la grajduri s-a repezit să prindă calul de căpăstru. Sărind jos, l-am urmat pe Holmes pe aleea îngustă de pietriș, care șerpuia spre casă. La apropierea noastră, ușa s-a deschis larg și o femeie măruntică și blondă s-a ivit în prag. Era îmbrăcată într-o muselină subțire de mătase, cu garnitură de șifon roz vaporos la gît și la manșete. Silueta ei se desprindea în valul de lumină din casă. Cu o mînă se sprijinea de ușă, pe cealaltă o ridicase nerăbdătoare în aer, cu trupul ușor aplecat, cu bărbia și cu fața întreagă întinsă înainte, cu ochii nerăbdători și cu buzele întredeschise — toată ființa ei o singură întrebare: „Ei? strigă ea. Ei?“ Apoi, văzînd că sîntem doi, a scos un strigăt de nădejde, care s-a prefăcut însă într-un geamăt, cînd mi-a văzut tovarășul clătinînd din cap și dînd din umeri.

— Nici o veste bună?

— Nici una.

— Nici rea?

— Nu.

— Mulțumesc lui dumnezeu și pentru atît. Dar intrați. Trebuie să fiți obosiți pentru că ați avut o zi grea.

— Ingăduiți-mi să vă prezint pe prietenul meu, dr. Watson. S-a dovedit de neprețuit folos în multe cazuri anchetate de mine și o in-

tîmplare fericită mi l-a scos in cale dîndu-mi posibilitatea să-l aduc aici și să mi-l fac tovarăș la cercetări.

— Sînt încîntată să vă cunosc, spuse ea strîngîndu-mi mîna cu căldură. Sper că veți scuza halul în care găsiți casa, dată fiind lovitura atît de neașteptată pe care am primit-o.

— Stimată doamnă, i-am răspuns eu, am fost în război și chiar dacă n-aș fi fost, îmi pot da seama că nu e nevoie de nici un fel de scuză. Dacă pot fi de folos, fie dv., fie prietenului meu, asta va fi un prilej de adevărată fericire pentru mine.

— Și-acum, domnule Sherlock Holmes, spuse doamna pe cind intram într-o sufragerie bine luminată, pe masa căreia fusese întins un supeu rece, ard de nerăbdare să vă pun foarte deschis vreo două întrebări. la care vă rog din suflet să-mi răspundeți tot atît de deschis.

— Cu plăcere, doamnă.

— Nu țineți seamă de sentimentele mele. Nu sînt isterică și nici n-am obiceiul să leșin. Doresc pur și simplu să vă aud părerea adevărată, convingerea intimă.

— În ce privință ?

— În adîncul inimii dumneavoastră, mai credeți că Neville e in viață ?

Sherlock Holmes părea încurcat de această întrebare și doamna St. Clair a repetat rugămintea de a-i vorbi pe șleau. Stătea țeapănă pe covorașul de la cămin, cu ochii țintă la el, pe cînd Holmes s-a lăsat într-un fotoliu de pai.

— Ei bine, doamnă, să vă spun deschis, nu cred.

— Credeți că a murit ?

— Da.

— C-a fost omorît ?

— Nu spun asta, dar e cu putință.

— Și în ce zi și-a găsit moartea ?

— Luni.

— Atunci, domnule Holmes, veți avea poate bunătatea să-mi explicați cum se face că am primit azi această scrisoare din partea lui ?

Sherlock Holmes sări ca ars din fotoliu :

— Ce face ? strigă el.

— Da, chiar azi.

Femeia stătea zîmbitoare fluturînd o bucățică de hîrtie.

— Pot s-o văd ?

— Desigur.

I-a smuls-o din mînă și, punînd-o pe masă, a netezit-o. Apoi a tras lampa mai aproape și a cercetat hîrtia cu toată atenția. Mă ridicasem și eu de pe scaun și o priveam peste umărul lui. Plicul era de cea mai proastă calitate, marca purta stampila poștei din Gravesend cu data aceleiași zile sau, mai bine zis, a celei anterioare, căci trecuse mult de miezul nopții.

— Ce scris grosolan ! murmură Holmes. Cu siguranță că nu e scrisul soțului dumneavoastră.

— Nu, dar înăuntru e ceva scris de el.

— Observ de asemenea că cel ce a scris adresa pe plic a trebuit să se ducă și să se informeze în privința ei.

— De unde știți asta ?

— Vedeți, numele e scris cu o cerneală absolut neagră, care s-a uscat de la sine, restul însă e de o nuanță mai mult cenușie, ceea ce arată că s-a folosit sugativa. Dacă ar fi fost totul scris de la început

şi s-ar fi aplicat sugativa imediat după aceea, nici unul dintre cuvinte n-ar avea această nuanţă neagră intunecată. Omul acesta a scris numele şi apoi a trecut un răstimp pină ce a scris adresa, ceea ce nu poate insemna altceva decit că n-o cunoştea. Bineinţeles, acesta nu-i decit un fleac, dar nimic nu-i mai important decit fleacurile. Acum să vedem scrisoarea. Ha! A mai fost ceva inăuntru!

— Da, a fost un inel. Inelul lui cu pecete.

— Şi sinteţi sigură că ăsta e scrisul soţului dv.?

— Unul din scrisurile lui.

— Cum asta?

— Scrisul lui cind era grăbit. Nu seamănă aproape deloc cu scrisul lui obişnuit, şi totuşi il cunosc foarte bine.

Sherlock Holmes citi mesajul:

„Scumpa mea, nu fii speriată. Toate se vor sfirşi cu bine. E la mijloc o mare greşeală care nu poate fi îndreptată prea curînd. Ai răbdare şi aşteaptă. Neville“.

— E scris cu creionul pe pagina albă de la începutul unei cărţi, formatul in octavo, fără filigranul fabricantului. Hm! A fost pusă azi la poşta din Gravesend de un om cu degetele murdare. Ha! Şi lipiciul plicului, dacă nu mă inşel prea mult, a fost lins de un om care mestecă tutun. Şi, dumneavoastră doamnă, nu aveţi nici o indoială că e scrisul soţului?

— Nici una. Neville a scris aceste rinduri.

— Şi ele au fost trimise azi prin poştă de la Gravesend. Ei bine, doamnă St. Clair, norii au inceput să se risipească, deşi n-aş indrăzni să spun că primejdia a trecut.

— Dar e sigur in viaţă, domnule Holmes.

— Dacă nu cumva e la mijloc vreo viclenie care urmăreşte să ne pună pe o pistă falsă. La urma urmei, inelul nu dovedeşte nimic. Poate i-a fost smuls din deget.

— Nu, nu, nu se poate! E scrisul lui, e scrisul lui! Negreşit.

— Prea bine. Se poate totuşi ca rindurile să fi fost scrise luni şi puse la poştă abia azi.

— Asta e cu putinţă.

— Dacă e aşa, multe lucruri s-au putut intimpla între timp.

— O, nu trebuie să mă descurajaţi, domnule Holmes. Ştiu că nu I s-a intimplat nimic rău. Intre noi doi e o legătură sufletească aşa de strinsă, incit aş şti cu siguranţă dacă ar fi păţit ceva rău. Chiar in ziua in care l-am văzut pentru ultima dată s-a tăiat cînd era in dormitor şi totuşi eu, care mă aflam in sufragerie, m-am repezit in aceeaşi clipă pe scări, avind siguranţa că i s-a intîmplat ceva. Credeţi că ar fi posibil să simt un fleac ca acesta şi in schimb să nu ştiu dacă a murit?

— Am văzut prea multe in viaţă ca să nu ştiu că impresia unei femei poate fi de mult mai mare preţ decit concluziile unui analist raţional. Şi această scrisoare constituie pentru dumneavoastră o probă foarte puternică ce vă intăreşte convingerea. Dar dacă soţul dumneavoastră e in viaţă şi e in stare să scrie scrisori, de ce ar sta departe de dumneavoastră?

— Nu-mi pot inchipui. E de neinţeles.

— Şi luni nu v-a spus nimic înainte de a pleca?

— Nu.

— Şi aţi fost surprinsă văzindu-l in Swandamlane?

— Chiar foarte surprinsă.

— Fereastra era deschisă?
— Da.
— Atunci ar fi putut să vă strige, nu?
— Desigur.
— Dar, după cîte am înțeles, n-a scos decît un strigăt nearticulat.
— Da.
— Un strigăt de ajutor, după cîte vi s-a părut, nu?
— Da. Și a făcut semn cu miinile.
— Dar putea să fie și un strigăt de surprindere. Uimirea care l-a cuprins văzîndu-vă pe neașteptate ar fi putut să-l facă să-și ridice miinile în sus.
— Se prea poate.
— Iar dumneavoastră ați crezut că a fost tras înapoi.
— A dispărut atît de brusc.
— Poate o fi sărit înapoi. N-ați mai văzut pe nimeni altcineva în odaie?
— Nu, dar bărbatul ăla înspăimîntător a mărturisit că se afla acolo, iar indianul era la picioarele scării.
— Perfect, după cîte ați putut vedea, soțul dumneavoastră era îmbrăcat cu hainele lui obișnuite.
— Dar fără guler și fără cravată. Am văzut limpede că era cu gîtul gol.
— A pomenit vreodată de Swandamlane?
— Niciodată.
— A dat vreodată semne că ar fi fumat opium?
— Nicicînd.
— Mulțumesc, doamnă St. Clair. Acestea sînt punctele principale asupra cărora am vrut să fiu pe deplin lămurit. Acum o să mîncăm ceva și pe urmă o să ne retragem, că s-ar putea să avem mîine o zi foarte agitată.

Ni se pusese la dispoziție un dormitor confortabil cu două paturi, și eu m-am băgat repede în așternut, pentru că eram istovit după această seară plină de peripeții. Sherlock Holmes era însă un om care, cînd avea în minte o problemă nerezolvată, era în stare să umble zile întregi, dacă nu chiar o săptămînă, fără să se odihnească, sucind-o și învîrtind-o cînd pe o parte, cînd pe alta, regrupînd elementele cunoscute, analizîndu-le din toate punctele de vedere, pînă ce ajungea, fie să-i dea de capăt, fie la convingerea că datele de care dispune sînt insuficiente. Curînd mi-am dat prea bine seama că se pregătea să stea treaz toată noaptea. Și-a scos haina și vesta, s-a îmbrăcat cu un halat albastru foarte larg și apoi a început să se învîrte prin cameră adunînd pernele de pe patul lui și cele de pe sofa și fotolii, înjghebîndu-și din ele un fel de divan oriental, pe care s-a așezat turcește, punîndu-și în față o porție bună de mahorcă și o cutie de chibrituri. La lumina slabă a lămpii, l-am văzut stînd acolo cu o pipă veche de spumă de mare între dinți, cu ochii ațintiți în gol spre colțul tavanului. Scotea alene rotocoale de fum albăstrui, iar lumina îi accentua trăsăturile puternice acviline. A rămas așa nemișcat și tăcut pînă cînd am trecut în lumea viselor și tot așa stătea și în momentul cînd un strigăt m-a făcut să mă trezesc brusc; am văzut că soarele de vară inundase camera. Holmes ținea încă pipa între dinți, inelele de fum se ridicau încă spre tavan, camera era învăluită într-un nor de fum, iar mormanul de mahorcă pe care îl văzusem de cu seară se isprăvise.
— Te-ai trezit, Watson? întrebă el.

— Da.

— Eşti pregătit sufleteşte pentru o plimbare cu trăsura?

— Desigur.

— Atunci imbracă-te. Deocamdată nu se mişcă nimeni prin casă, dar ştiu unde doarme grăjdarul şi curind docarul va fi gata.

Rise pe infundate, clipi din ochi cu infăţişarea unui om cu totul deosebit de ginditorul sumbru de noaptea trecută.

In timp ce mă imbrăcam, mi-am aruncat ochii pe ceas. Nu era de mirare că nu se trezise incă nimeni in casă. Abia se făcuse 4,25. Nici nu mă imbrăcasem incă de tot, cind Holmes s-a şi intors cu vestea că băiatul de la grajduri inhamă calul.

— Vreau să-mi verific o mică teorie, imi spuse Holmes trăgindu-şi ghetele în picioare. Ştii, Watson, cred că te afli in faţa unuia din cei mai mari zevzeci din Europa. Aş merita să-mi dea cineva un picior in spate şi să mă arunce pină la Charing-cross. Totuşi cred că am descoperit in sfirşit cheia afacerii.

— Unde? l-am intrebat zimbind.

— In baie, răspunse el. Da, da, nu glumesc deloc, continuă el cind mă văzu că-l privesc neincrezător. Chiar acum vin de acolo. Am scos-o şi am pus-o in acest geamantan. Haide, frate, să vedem dacă se potriveşte cheia in broască.

Am coborit scările tiptil, să nu trezim pe nimeni; apoi am ieşit in lumina strălucitoare a dimineţii de vară. In drum se afla docarul şi calul pe care-l ţinea de căpăstru grăjdarul acela tinăr, care abia apucase să-şi tragă ceva pe el. Am sărit amindoi sus şi am pornit in goană pe şosea spre Londra. Am mai intilnit pe drum citeva căruţe de ţară care duceau legume şi zarzavaturi în metropolă, dar şirurile de vile de o parte şi de alta a şoselei erau tăcute şi neînsufleţite ca un oraş de vis.

— Din unele puncte de vedere a fost un caz unic, spuse Holmes dind bice calului ca să pornească in galop. Mărturisesc că am fost orb ca o cîrtiţă, dar tot e mai bine să mă deştept mai tîrziu decît niciodată.

In oraş, cei ce se scoală totdeauna devreme începuseră să se ivească somnoroşi pe la ferestre cind treceam prin Surrey. Străbătînd podul Waterloo am traversat Tamisa şi urcind pe Wallington Street am cotit brusc la dreapta ieşind în Bow Street. Sherlock Holmes era bine cunoscut poliţiştilor, aşa că cei doi sergenţi de la poarta comisariatului l-au salutat respectuos. Unul a ţinut calul de căpăstru, pe cind celălalt ne-a condus înăuntru.

— Cine-i de serviciu? a întrebat Holmes.

— Inspectorul Bradstreet.

— Bună, Bradstreet, ce mai faci? spuse el cind un comisar inalt şi bine legat, cu şapcă şi jachetă, cu centură şi diagonală apăru pe coridorul pavat cu dale de piatră. Aş vrea să-ţi spun două vorbe.

— Sigur, domnule Holmes. Poftiţi, vă rog, la mine!

Era un birou mic, cu un registru pe masă şi un telefon montat în perete. Inspectorul se aşeză la masa-i de lucru.

— Cu ce te pot servi, domnule Holmes?

— Am venit în chestiunea cerşetorului aceluia, Boone, cel care a fost acuzat că e implicat in dispariţia domnului Neville St. Clair din Lee.

— Da, a fost adus la noi şi reţinut pentru completarea dosarului.

— Da, am auzit. Il aveţi aici?

— In celulă.

— E liniştit?
— Da. Nu dă nimănui de furcă, dar e mare ticălos şi cumplit de murdar...
— Murdar?
— Da, abia putem să-l facem să se spele pe miini, iar faţa lui e murdară ca a unui tinichigiu. Ei bine, cind o să ne lămurim ce-i cu el, o să-i facem baie cum trebuie, ca la închisoare. Şi cred că dacă l-aţi vedea, aţi fi de acord cu mine că tocmai de asta are mare nevoie.
— Ţin chiar foarte mult să-l văd.
—Serios? Nimic mai uşor. Veniţi pe aici. Poţi să laşi geamantanul in birou.
— Nu, mai bine il iau cu mine.
— Cum vrei. Pe aici, vă rog.
Ne-a condus de-a lungul unui coridor, a deschis o uşă zăvorită cu un drug de fier, a coborit pe o scară în spirală şi ne-a dus pe un alt coridor, cu uşi de o parte şi de alta.
— E în a treia celulă pe dreapta, spuse inspectorul. Iat-o!
Trase încetişor inlături un oblon din partea de sus a uşii şi se uită înăuntru.
— Doarme, zise el, il puteţi vedea foarte bine.
Ne-am uitat printre zăbrele. Deţinutul stătea intins cu faţa spre noi cufundat într-un somn adinc. Era un om de statură mijlocie, prost îmbrăcat, aşa cum se cuvenea in meseria lui, cu o cămaşă colorată care se ivea printre rupturile hainei lui zdrenţăroase. Era intr-adevăr din cale-afară de murdar, aşa cum ne spusese şi inspectorul, dar stratul de murdărie care-i acoperea faţa nu-i putea ascunde urîţenia respingătoare. De la ochi pină la bărbie faţa îi era brăzdată de o cicatrice, şi, datorită contracţiei, coiţul buzei de sus i se răsucise, dezvelindu-i neincetat trei dinţi într-un rînjet de ciine rău. Un smoc de păr roşu aprins ii cădea peste frunte şi peste ochi.
— Ce zici, ce frumos e? zise inspectorul.
— Fără indoială că are nevoie de apă şi săpun, remarcă Holmes. M-am gindit eu la asta, aşa că mi-am permis să aduc cu mine cele trebuincioase.
În timp ce vorbea, deschise valiza şi scoase spre marea mea surprindere un burete mare de baie.
— He-he-he! Mare şoltic eşti! chicoti incintat inspectorul.
— Acum, dacă ai să fii aşa de amabil să deschizi uşa asta cît mai încetişor, il vom face curind să arate mai ca lumea.
— A, cum să nu, spuse inspectorul. Nu face deloc cinste poliţiei din Bow Street, nu?
Strecură cheia in broască şi intrarăm cu toţii tiptil in odaie. Cel ce dormea se intoarse pe jumătate, dar apoi se afundă iar intr-un somn adinc. Holmes se îndoi din şale, ridică cana cu apă, udă buretele şi frecă de două-trei ori cu el faţa deţinutului.
— Permiteţi-mi să vă prezint, strigă el, pe domnul Neville St. Clair din localitatea Lee, comitatul Kent.
În viaţa mea n-am văzut minunăţie mai mare. Buretele cojise faţa individului, aşa cum cojeşte cuţitul scoarţa unui copac. Culoarea brună murdară se dusese! Se dusese şi cicatricea ingrozitoare care îi brăzda faţa şi buza răsucită care-i strimba gura intr-un rinjet respingător! Şi făcu să dispară cu o smucitură smocul de păr roşu incilcit, aşa că intr-o clipă înaintea noastră se afla, ridicat în capul oaselor pe

pat, un om cu o înfățișare distinsă, palidă și tristă, cu părul negru, cu pielea netedă. Se frecă la ochi și se uită în jurul lui nedumerit și încă somnoros. Dîndu-și însă deodată seama că a fost demascat, izbucni într-un strigăt desperat și-și îngropă fața în pernă.

— Dumnezeule mare! strigă inspectorul. Asta-i chiar dispărutul. Îl cunosc din fotografie. Deținutul se întoarse cu aerul nepăsător al omului care se lasă în voia soartei.

— Fie și așa, spuse el. Și dacă nu vă supărați, spuneți-mi ce acuzație mi se aduce?

— Că l-ai făcut să dispară pe domnul Neville St... Ba, stai! Nu te pot acuza de asta decît dacă ar fi vorba de o încercare de sinucidere, spuse inspectorul rînjind. Ei bine, aflați că lucrez de douăzeci și șapte de ani în poliție, dar cazul ăsta zău că le întrece pe toate.

— Dacă eu sînt Neville St. Clair, atunci e limpede că nu s-a comis nici o crimă și că deci sînt deținut pe nedrept.

— N-a fost comisă nici o crimă, ci doar o mare eroare, spuse Holmes. Era mai bine dacă aveai încredere în soția dumitale.

— Nu de soție m-ascundeam, ci de copii, gemu deținutul. Nu voiam să le fie rușine de tatăl lor. Ah, doamne! Acum sînt dat de gol. Ce să mă fac? Sherlock Holmes se așeză lîngă el pe pat și-l bătu cu blîndețe pe umăr.

— Dacă lași cazul pe mîna unui tribunal, spuse el, bineînțeles că o să fie imposibil să nu se facă publicitate. Pe de altă parte, dacă convingi autoritățile polițienești că nu te-ai făcut vinovat de nimic, nu văd de ce amănuntele acestea ar mai ajunge în jurnale. Sînt sigur că inspectorul Bradstreet va fi amabil să noteze ce vei vrea să declari autorităților în drept. Atunci cazul n-ar fi niciodată deferit vreunui tribunal.

— Dumnezeu să te binecuvînteze! strigă deținutul din toată inima. Mai degrabă aș fi îndurat închisoarea, ba chiar și execuția decît să las ca taina mea nenorocită să arunce o pată asupra numelui copiilor mei. Dv. veți fi primii care îmi veți auzi povestea. Tatăl meu a fost învățător la Chesterfield, unde am primit și eu o educație aleasă. În tinerețe am călătorit mult, m-am apucat apoi de teatru și în cele din urmă am ajuns reporter la un ziar de seară din Londra. Într-o bună zi, directorul ziarului a cerut o serie de articole despre cerșetorii din metropolă și eu m-am oferit să i le scriu. Acesta a fost punctul de plecare al tuturor peripețiilor mele. Numai încercînd cerșetoria ca amator am izbutit să adun faptele pe care îmi puteam baza articolele. Ca actor, învățasem tainele machiajului și mi se dusese vestea în lumea teatrului pentru măiestria mea în această privință. Acum am profitat de priceperea pe care o căpătasem atunci. Mi-am machiat fața și pentru ca să capăt o înfățișare cît mai vrednică de milă mi-am desenat o cicatrice de toată frumusețea și mi-am prins cu un plasture mic de culoarea pielii colțul buzei răsucind-o în sus. Apoi, cu o perucă roșie și haine potrivite, m-am înființat în partea cea mai aglomerată a City-ului făcînd pe negustorul de chibrituri, dar în realitate ca cerșetor. Timp de șapte ceasuri mi-am exersat profesiunea, iar cînd m-am întors seara acasă am descoperit spre marea mea surprindere că strînsesem nu mai puțin de 26 șilingi și 4 penny.

Mi-am scris articolele și nu m-am mai gîndit la asta pînă mai tîrziu, cînd într-o bună zi a trebuit să plătesc suma de 25 de lire pentru că girasem o poliță unui prieten. Dădeam din colț în colț și nu știam de unde să scot banii, cînd deodată mi-a venit în cap o idee.

l-am cerut creditorului să mă mai îngăduie două săptămîni, mi-am luat apoi un concediu de la patron şi mi-am petrecut timpul cerşind travestit în City. În zece zile am scos banii şi mi-am plătit datoria. Ei bine, vă puteţi închipui ce greu a fost să mă apuc iarăşi de o slujbă anevoioasă, pentru două lire pe săptămînă, cînd ştiam că pot cîştiga atîta într-o singură zi făcînd doar efortul de a-mi mînji faţa cu un pic de vopsea şi de a sta nemişcat cu şapca în faţă. S-a dat o luptă îndelungată între mîndria mea şi dorinţa de a cîştiga bani, dar în cele din urmă ochiul dracului a învins, aşa că am lăsat baltă gazetăria şi mi-am luat zi de zi locul în colţul pe care-l ochisem de la început, inspirînd milă prin înfăţişarea mea înspăimîntătoare şi umplîndu-mi buzunarele cu bănuţi. Un singur om îmi cunoştea taina, şi acesta era patronul unei spelunci deochiate în care mă instalasem, în Swandamlane. De acolo puteam ieşi în fiecare dimineaţă cu înfăţişarea unui cerşetor jegos, iar seara mă puteam transforma tot acolo, într-o persoană mondenă şi bine îmbrăcată. Îl plăteam bine pe individul ăsta, un fost marinar din Indiile Orientale, pentru că mă găzduia şi deci ştiam că-mi va păstra bine taina.

Curînd mi-am dat seama că puteam pune deoparte sume însemnate de bani. Nu vreau să spun că orice calic de pe străzile Londrei poate cîştiga 700 de lire pe an — ceea ce reprezintă ceva mai puţin decît media încasărilor mele —, dar eu aveam avantajul unui excepţional dar în arta machiajului şi al unei mari uşurinţe de a răspunde la glumele oamenilor — pe care de altfel mi-am sporit-o prin exerciţiu — şi asta m-a făcut o personalitate binecunoscută în City. Toată ziulica se revărsa asupra mea un şuvoi de bani de aramă, dacă nu chiar de argint, şi ziua în care nu adunam două lire era fără îndoială o zi proastă.

Pe măsură ce mă îmbogăţeam deveneam şi mai ambiţios, aşa că mi-am luat o casă la ţară şi, în cele din urmă, m-am căsătorit, fără ca cineva să-mi bănuiască adevărata ocupaţie. Scumpa mea nevastă ştia că am treburi în City. Ce anume, nu avea habar.

Lunea trecută îmi încheiasem tocmai ziua şi mă îmbrăcam în camera mea de deasupra tavernei fumătorilor de opium, cînd, privind pe fereastră, am văzut spre marea mea groază şi uluire că nevastă-mea stă locului în stradă, cu ochii aţintiţi drept asupra mea. Am scos un strigăt de surprindere, am ridicat mîinile în sus ca să-mi acopăr faţa şi repezindu-mă la omul meu de încredere, patronul indian, l-am rugat în genunchi să împiedice pe oricine ar vrea să urce sus în camera mea. Am auzit jos glasul nevestei, dar ştiam bine că n-o să poată urca. Repede mi-am aruncat de pe mine hainele, le-am tras la loc pe cele de cerşetor, m-am machiat din nou şi mi-am pus peruca. Nici chiar ochii unei neveste nu pot să străpungă o mască atît de desăvîrşită. Atunci însă mi-a dat prin gînd că s-ar putea să se facă percheziţie în cameră şi atunci hainele m-ar fi putut trăda. De aceea am deschis larg fereastra, şi din grabă am făcut iar să sîngereze o mică rană, pe care mi-o produsesem dimineaţa în dormitor, la mine acasă. Pe urmă am apucat haina îngreunată de banii de aramă pe care tocmai îi trecusem în ea din săculeţul de piele în care îmi duceam cîştigurile. Am azvîrlit-o pe fereastră şi s-a făcut nevăzută în valurile Tamisei. Celelalte haine ar fi urmat acelaşi drum, dar în momentul acela am auzit tropăitul poliţiştilor pe scări, şi după cîteva clipe am văzut, spre marea mea uşurare, mărturisesc, că în loc să fiu identificat ca Neville St. Clair am fost arestat ca ucigaş al lui. Nu ştiu dacă îmi mai rămîne

ceva de lămurit. Eram hotărît să-mi păstrez cît mai mult timp masca și de aceea preferam să nu mă spăl. Știind că nevastă-mea va fi grozav de neliniștită, mi-am scos pe furiș inelul și i l-am încredințat patronului tavernei într-un moment în care nici un polițist nu mă veghea, împreună cu cîteva cuvinte pe care le-am scris în grabă nevestei, spunîndu-i că nu are nici un motiv de îngrijorare.

— Abia ieri a primit scrisoarea, spuse Sherlock Holmes.

— Doamne dumnezeule! Prin ce chinuri trebuie să fi trecut o săptămînă întreagă.

— Poliția l-a ținut sub supraveghere pe indian, spuse inspectorul Bradstreet. E de la sine înțeles că i-a fost greu să pună la poștă o scrisoare fără să fie văzut. Probabil i-a înminat-o vreunui marinar care-i frecventează spelunca și acela și-a adus aminte de ea abia după cîteva zile.

— Așa trebuie să fie, spuse Holmes, încuviințind din cap. Nu mă îndoiesc de asta. Dar n-ai avut niciodată de furcă cu autoritățile pentru că practicai cerșetoria?

— Ba da, de nu știu cîte ori. Dar ce conta pentru mine o amendă?

— Și totuși, trebuie să te oprești aici, spuse Bradstreet. Pentru ca poliția să poată mușamaliza afacerea, Hugh Boone trebuie să dispară.

— Asta e jurămîntul pe care l-am făcut și eu. Cel mai sfînt legămînt care se poate face.

— În cazul ăsta, cred că e probabil ca lucrurile să nu meargă mai departe. Dar dacă te descoperă din nou, totul va ieși la iveală. Domnule Holmes, te asigur că-ți rămînem profund îndatorați, pentru că ai lămurit această chestiune. Aș da nu știu cît să știu cum ajungi la aceste rezultate uimitoare.

— De data asta, spuse prietenul meu, am ajuns la rezultatul pe care-l vezi stînd cocoțat pe cinci perne și consumînd o uncie de mahorcă. Watson dragă, cred că dacă mergem acum cu docarul în Baker Street, ajungem tocmai la timp pentru gustarea de dimineață.

AVENTURA GRANATULUI ALBASTRU

Mă dusesem în vizită la prietenul meu Sherlock Holmes a doua zi de Crăciun, dimineața, ca să-i fac urările obișnuite de sărbători. L-am găsit tolănit pe un divan, într-un halat purpuriu, cu un rastel de pipe alături și un teanc de ziare de dimineață la îndemînă, toate răvășite și boțite. Era limpede că le cercetase de curînd. Lîngă divan, pe colțul spetezei unui scaun de lemn se afla o pălărie tare, foarte soioasă și ponosită, crăpată în mai multe locuri, în două vorbe o rușine. O lupă și o pensă lăsate pe scaun îmi dădeau a înțelege că pălăria fusese atîrnată acolo pentru a fi cercetată cu atenție.

— Văd că ești ocupat, i-am spus eu. Mă tem că te întrerup din lucru.

— Dimpotrivă, sînt încîntat să-mi văd un prieten cu care pot discuta rezultatele cercetărilor mele. Chestiunea e cum nu se poate mai banală (arătă cu degetul spre pălăria veche), dar are unele puncte care nu sînt total lipsite de interes și chiar de învățăminte folositoare.

M-am instalat în fotoliul lui să-mi încălzesc mîinile la focul care trosnea molcom, pentru că se lăsase un ger năprasnic ce pictase pe geamuri măiestre flori de gheață.

— Presupun, am început eu, că deşi n-are nimic deosebit în ea, pălăria aceasta e legată totuşi de vreo poveste fatală, că este cheia care-ţi va deschide porţile spre dezvăluirea unei taine şi va aduce pedeapsa făptuitorului vreunui omor.

— Aş! Nu e vorba de nici o crimă, spuse Sherlock Holmes rîzînd. E doar una din întîmplările acelea mărunte şi ciudate, nelipsite atunci cînd 4.000.000 de oameni roiesc pe cîteva mile pătrate. Printre acţiunile şi reacţiunile unui astfel de furnicar înţesat de oameni se pot întîlni toate îmbinările posibile de incidente şi se vor ivi nenumărate chestiuni mărunte care pot fi izbitoare şi stranii fără a fi legate de vreo crimă. Cunoaştem deja din experienţă o sumedenie de fapte dintr-astea.

— Atît de multe, am remarcat eu, încît dintre ultimele şase cazuri pe care le-am adăugat notelor mele, trei nu au avut absolut nici o legătură cu vreo crimă.

— Exact. Te referi desigur la încercarea mea de a regăsi documentele Irenei Adler, la cazul nemaipomenit al domnişoarei Mary Sutherland şi la aventura bărbatului cu gura strîmbă. Ei bine, nu mă îndoiesc că şi această chestiune măruntă va intra în aceeaşi categorie de cazuri nevinovate. Îl cunoşti pe Peterson, comisionarul?

— Da.

— Lui îi aparţine acest trofeu.

— E pălăria lui?

— Aş, nu, a găsit-o. Nu se ştie cui aparţine. Te rog foarte mult să o consideri nu atît ca o gambetă uzată, cît ca o problemă intelectuală; şi în primul rînd am să-ţi spun cum a ajuns aici. A sosit în ziua de Crăciun împreună cu o gîscă bună şi grasă care, nu mă îndoiesc, se rumeneşte acum în cuptorul familiei Peterson. Iată care sînt faptele. Cam pe la patru dimineaţa, în ziua de Crăciun, Peterson, pe care îl ştii cît de cinstit e, se întorcea de la un chefuleţ nevinovat îndreptîndu-se spre casă pe Tottenham Court Road. La lumina felinarului, a văzut înaintea lui un bărbat de statură înaltă, care mergea împleticindu-se şi ducea o gîscă atîrnată pe umăr. Cînd ajunse în colţul străzii Goodge, s-a iscat o harţă între acest necunoscut şi o mînă de scandalagii. Unul dintre aceştia l-a lovit pe individ peste pălărie aruncîndu-i-o cît colo; vrînd să se apere, omul atacat a ridicat bastonul şi, învîrtindu-l pe deasupra capului, a spart vitrina din spatele lui. Peterson s-a repezit înainte, ca să-l ocrotească pe necunoscut de agresori, dar acesta, speriat că a spart vitrina şi văzînd un om în uniformă şi cu o înfăţişare oficială venind repede spre el, a scăpat jos gîsca, şi-a luat picioarele la spinare şi s-a făcut nevăzut în labirintul de străduţe din spatele căii Tottenham Court. Scandalagiii o luaseră şi ei la sănătoasa cînd s-a ivit Peterson, aşa că acesta din urmă a rămas stăpîn pe cîmpul de bătaie, precum şi pe trofeele victoriei constînd în această pălărie ponosită şi o gîscă de toată frumuseţea pentru ospăţul de Crăciun.

— Lucruri pe care, bineînţeles, le-a înapoiat proprietarului, nu?

— Dragul meu prieten, tocmai aici e problema. E adevărat că pe un cartonaş legat de piciorul stîng al păsării erau tipărite cuvintele „Pentru doamna Henry Baker", după cum iarăşi e adevărat că pe căptuşeala acestei pălării se pot citi iniţialele H.B., dar în oraşul nostru există cîteva mii de oameni cu numele Baker şi cîteva sute cu numele Henry Baker, aşa că nu e deloc uşor să-i înapoiezi vreunuia din ei bunurile pierdute.

— Şi atunci ce a făcut Peterson?
— Mi-a adus chiar în aceeaşi dimineaţă atit pălăria cit şi gisca, ştiind că pe mine mă interesează pină şi problemele cele mai neinsemnate. Gisca am păstrat-o pină azi dimineaţă, cind s-au ivit unele semne că, în ciuda gerului de peste noapte, n-ar fi rău să fie mincată fără intirziere. Găsitorul ei a dus-o prin urmare acasă, pentru a împlini soarta neiertătoare a oricărei gişte, în timp ce eu păstrez încă pălăria domnului necunoscut, care şi-a pierdut praznicul de Crăciun.
— Dar n-a publicat nici un anunţ în ziar?
— Nu.
— Atunci cum o să poţi să-l identifici?
— Numai prin deducţiile noastre.
— In legătură cu pălăria lui?
— Exact.
— Glumeşti. Ce poţi să descoperi din această gambetă uzată?
— Uite lupa mea. Imi cunoşti metodele. Vezi ce poţi să deduci singur în privinţa individului care a purtat-o?
Am luat pălăria ponosită în mină şi, cu inima îndoită, am întors-o cu faţa-n sus. Era o pălărie neagră obişnuită, de formă rotundă, tare şi uzată în ultimul hal. Căptuşeala fusese de mătase roşie, dar se decolorase destul de tare. Nu purta numele pălărierului, dar, după cum îmi spusese şi Holmes, pe o parte erau mîzgălite iniţialele H.B. Borul pălăriei fusese găurit în două locuri, ca să poată fi prinsă cu un elastic, dar acesta lipsea. În rest era crăpată în mai multe locuri, prăfuită din cale-afară şi plină de pete, deşi părea să se fi făcut unele încercări de a ascunde locurile mai decolorate, înnegrindu-le cu cerneală.
— Nu văd nimic, i-am spus eu înapoindu-i-o.
— Dimpotrivă, Watson, vezi totul. Nu izbuteşti însă să tragi concluzii de pe urma celor văzute. Eşti prea timid ca să ajungi la deducţii personale.
— Atunci spune-mi, te rog, ce poţi tu deduce din această pălărie?
Sherlock Holmes a ridicat-o, a privit-o lung cu acel aer de introspecţie care-l caracteriza.
— E poate mai puţin sugestivă decît a fost mai demult, remarcă el, totuşi unele deducţii apar foarte limpezi şi mai sînt citeva care au destule şanse de probabilitate. Că omul era de o inaltă factură intelectuală e desigur evident de la început, ca şi faptul că acum doi-trei ani era destul de înstărit, deşi in ultima vreme o duce mai rău. Omul avea un simţ al prevederii, dar acum l-a mai pierdut, lucru care arată o decădere morală, şi acest considerent, îmbinat cu înrăutăţirea situaţiei lui materiale, pare să indice vreo influenţă nefastă la care e supus — probabil băutura. Asta ar putea să justifice, de asemenea, şi faptul evident că nevastă-sa a incetat să-l mai iubească.
— Dragă Holmes!
— I-a mai rămas totuşi o oarecare decenţă, continuă el neluindu-mi în seamă dojana. E un om care duce o viaţă sedentară, iese prea puţin, nu e intr-o bună formă fizică. E cam între două vîrste, are păr cărunt, şi l-a tuns acum citeva zile şi şi-l unge cu pomadă. Acestea sint elementele evidente care se pot deduce din această pălărie. S-ar mai putea, de asemenea, spune că e foarte puţin probabil să aibă iluminat cu gaz aerian în casă.
— Holmes, de bună-seamă, glumeşti.

— Cituşi de puţin. E posibil oare ca nici măcar acum cînd ţi-am expus rezultatele cercetărilor mele să nu fii în stare să vezi cum am ajuns la ele?

— Sînt desigur din cale-afară de tîmpit, dar trebuie să mărturisesc că nu izbutesc să-ţi urmăresc raţionamentul. De exemplu, cum ai dedus că acest om are înclinaţii intelectuale? Drept răspuns, Holmes îşi trînti pălăria pe cap, iar aceasta îi căzu peste frunte şi se opri numai pe nas.

— E o chestiune de volum şi capacitate, spuse el. Un bărbat cu un creier atît de mare trebuie să aibă ceva în el.

— Dar cu scăpătarea?

— Pălăria asta e veche de trei ani. Cam atunci erau la modă borurile astea răsucite. E o pălărie de cea mai bună calitate, uită-te la panglica de mătase în dungi şi la căptuşeala excelentă. Dacă acest om şi-a putut permite să cumpere o pălărie atît de scumpă acum trei ani şi nu şi-a mai cumpărat alta de atunci încoace, fără doar şi poate că a scăpătat.

— Ei da, asta e desigur destul de clar. Dar cum e cu simţul de prevedere şi cu decăderea morală?

Sherlock Holmes rîse:

— Uite simţ de prevedere, spuse el, punînd degetul pe capsele şi găurelele pentru elasticul de siguranţă. Pălăriile nu se vînd niciodată cu capse dintr-astea, iar dacă cineva le-a comandat în mod special, apoi asta dovedeşte un oarecare simţ al prevederii, de vreme ce s-a deranjat să ia această precauţie împotriva vîntului. Dar întrucît vedem că a rupt elasticul fără să-şi mai bată capul să-l înlocuiască, e evident că posedă mai puţin simţ al prevederii acum decît înainte, dovadă clară a unei delăsări. Pe de altă parte, s-a străduit să ascundă unele pete de pe fetrul pălăriei mînjindu-le cu cerneală, semn sigur că nu şi-a *pierdut pe de-a-ntregul decenţa.*

— Raţionamentul tău e fără îndoială demn de crezare.

— Elementele următoare, şi anume că e între două vîrste, că a încărunţit, că s-a tuns de curînd şi că-şi dă părul cu pomadă pot fi toate determinate printr-o cercetare atentă a părţii de sus a căptuşelii. Lupa dezvăluie un mare număr de fire de păr tăiate scurt de foarfecile frizerului. Par tare lipicioase şi pe urmă, din toată pălăria, se degajă un miros puternic de pomadă de tei. Observă de asemenea că praful care o acoperă nu este pulberea aceea grăunţoasă, cenuşie de pe străzi, ci puful bej al prafului menajer care arată că mai tot timpul stă agăţată în cuier acasă. În schimb, urmele de umezeală dinăuntru dovedesc limpede că posesorul acestei pălării asudă din plin, ceea ce exclude posibilitatea de a fi într-o bună formă fizică.

— Dar nevastă-sa, spuneai că nu-l mai iubeşte.

— Păi, pălăria asta nu a mai fost periată de săptămîni întregi. Cînd te voi vedea şi pe tine, dragul meu Watson, cu praful strîns de o săptămînă pe pălărie şi cînd nevastă-ta îţi va îngădui să ieşi pe stradă într-un asemenea hal, am să mă tem că şi tu ai avut nenorocirea să pierzi *dragostea soţiei.*

— Dar poate că-i holtei.

— Nu, pentru că-i aducea gîsca nevestei-si, ca dar pentru împăcare. Nu uita de cartonaşul prins de piciorul păsării.

— Văd că ai gata răspunsuri la toate întrebările. Dar cum dumnezeu ai dedus că nu are iluminat cu gaz aerian?

— O pată de seu sau chiar două pete pot să se ivească întîmplător. Dar cînd văd nu mai puțin decît cinci, pot, fără îndoială, să cred că individul are deseori de-a face cu luminările de seu — probabil urcă seara scările cu pălăria într-o mînă și cu luminarea aprinsă în cealaltă. Ei, acum ești mulțumit?

— Totul e foarte ingenios, i-am răspuns rîzînd, dar întrucît, cum spuneai adineauri, nu s-a comis nici o crimă și nu s-au făcut alte pagube decît o gîscă pierdută totul mi se pare o risipă de energie. Sherlock Holmes era tocmai gata să-mi răspundă, cînd ușa se deschise de perete, și Peterson, comisionarul, dădu buzna în odaie, aprins la față și uluit la culme.

— Gîsca, domnule Holmes, gîsca! strigă el înecîndu-se.

— Ei, ce-i cu ea? A înviat, a zburat pe fereastra bucătăriei? Holmes se răsuci într-un cot, ca să privească mai bine fața agitată a lui Peterson.

— Ia uitați-vă, domnule. Iată ce i-a găsit nevastă-mea în gușă! Întinse palma, în care ținea o nestemată albastră, ce arunca văpăi de foc, mai mică puțin decît o fasole, dar de o puritate și strălucire care o făceau să scînteieze în căușul palmei, ca un bec electric. Sherlock Holmes se ridică în capul oaselor fluierînd ușor.

— Extraordinar, Peterson, spuse el, asta e o adevărată comoară găsită. Îmi închipui că știi ce ții în palmă, nu?

— O piatră prețioasă, domnule. Un giuvaer. Taie în sticlă ca în brînză.

— Nu-i o simplă piatră prețioasă. O piatră prețioasă cu P mare.

— Nu cumva e Granatul Albastru al contesei de Morcar? am exclamat eu.

— Ba chiar așa. Îi cunosc mărimea și forma, dat fiindcă în ultimele zile am citit mereu în ziarul „Times" anunțul dispariției lui. E un giuvaer fără seamăn, a cărui valoare nu poate fi stabilită cu precizie, dar recompensa de o mie de lire, ce a fost oferită, nu reprezintă, fără îndoială, nici măcar a douăzecea parte a prețului său real.

— O mie de lire! Ține-mă, doamne! strigă comisionarul prăbușindu-se într-un fotoliu și uitîndu-se cînd la Holmes, cînd la mine.

— Asta e *doar recompensa*, însă am motive să cred că mai există unele considerente sentimentale care ar face-o pe contesă să-și dea și jumătate din avere numai să recapete nestemata.

— Dacă nu mă înșel, s-a pierdut la hotelul „Cosmopolitan", am intervenit eu.

— Exact. Acum cinci zile, adică la 22 decembrie, John Horner, *un instalator mecanic*, a *fost acuzat că l-ar fi sustras din caseta de* bijuterii a contesei. Dovezile împotriva lui erau atît de puternice încît cazul a fost deferit Curții cu Juri. Cred că am aici o relatare a întregii afaceri. Scotoci printre ziare uitîndu-se la data fiecăruia, și în cele din urmă scoase unul din ele, îl netezi, îl împături și citi următorul paragraf:

„Furtul de bijuterii de la hotelul «Cosmopolitan».

Instalatorul John Horner, în vîrstă de 26 de ani, a fost arestat sub învinuirea de a fi sustras în ziua de 22 ale lunii curente, din caseta de bijuterii a contesei de Morcar, prețiosul giuvaer cunoscut sub numele de Granatul Albastru. James Ryder, șeful personalului de serviciu din hotel, a depus mărturie în sensul că l-a condus pe

Horner în camera de toaletă a contesei de Morcar în ziua cînd s-a săvîrșit furtul, ca să lipească o bară de la grătarul căminului, care se rupsese. Rămăsese cîtăva vreme cu Horner, dar apoi fusese chemat la treburi. Intorcîndu-se, a constatat că Horner dispăruse, că biroul fusese forțat și caseta mică de marochin în care — după cum s-a aflat mai tîrziu — își ținea de obicei contesa prețiosul giuvaer se găsea goală pe măsuța de toaletă. Ryder a dat imediat alarma și Horner a fost arestat în seara aceleiași zile; piatra prețioasă n-a putut fi însă găsită nici asupra lui, nici la el acasă. Catherine Cusack, camerista contesei, a depus și ea mărturie, spunînd că a auzit strigătul de spaimă al lui Ryder cînd a descoperit furtul, *s-a repezit în odaie unde a gasit situația* descrisă de *primul martor*. Inspectorul Bradstreet din Divizia B a Poliției londoneze a depus mărturie cu privire la arestarea lui Horner, care s-a luptat desperat cu poliția protestînd și strigînd sus și tare că e nevinovat. Întrucît s-a mai găsit împotriva prevenitului dovada unei detențiuni anterioare pentru jaf, magistratul a refuzat să facă instrucția sumară a cazului și l-a deferit Curții cu Juri. Horner, care a dat semne de emoție puternică în timpul dezbaterilor, a leșinat la încheierea lor și a trebuit să fie scos pe brațe din tribunal".

— Hm! Asta în ceea ce privește tribunalul de instrucție, spuse Holmes gînditor, aruncînd ziarul la o parte. Acum problema de care trebuie să ne ocupăm noi este înlănțuirea evenimentelor pornind de la jefuirea unei casete de bijuterii și sfîrșind cu gușa unei gîște din Tottenham Court Road. Vezi tu, Watson, micile noastre deducții au luat deodată o înfățișare mult mai importantă și mult mai puțin nevinovată. Asta e piatra prețioasă, piatra vine din gușa gîștei, iar gîsca vine de la domnul Henry Baker, gentlemanul cu pălăria ponosită și cu toate celelalte însușiri cu care te-am plictisit. Așa că acum trebuie să ne punem foarte serios pe treabă, să-l descoperim pe acest gentleman și să lămurim exact ce rol a jucat el în acest mic mister. Pentru a face acest lucru, trebuie să încercăm mai întîi mijloacele cele mai simple, unul din ele fiind fără îndoială un anunț publicat în toate ziarele de după-amiază. Dacă acesta dă greș, va trebui să recurg la altă metodă.

— Ce vei spune în anunț?

— Dă-mi te rog un creion și hîrtiuța de colo. Ei, acum să vedem: „S-a găsit în colțul străzii Goodge o gîscă și o pălărie melon de culoare neagră. Domnul Henry Baker le poate căpăta înapoi venind astă-seară la 6,30 în Baker Street la numărul 221B". Cred că e destul de clar și concis.

— Chiar foarte. Dar o să-l vadă oare?

— Sînt sigur că cercetează neîncetat gazetele pentru că pierderea suferită e destul de grea pentru un om sărac. A fost fără îndoială atît de speriat de ghinionul pe care l-a avut spărgînd fereastra și de ivirea lui Peterson, încît nu s-a mai gîndit decît la fugă; dar de atunci trebuie să fi regretat amarnic pornirea care l-a făcut să scape pasărea din mînă. Și pe urmă, faptul că i-am menționat numele, va face ca anunțul să-i ajungă la urechi, pentru că oricine îl cunoaște îi va atrage atenția asupra lui. Ei, uite. Peterson, dă o fugă pînă la agenția de publicitate și cere să se insereze anunțul în ziarele de după-amiază.

— Prea bine, domnule Holmes, și cu piatra ce facem?

— A, piatra? O păstrez eu, mulţumesc. Şi, ascultă, Peterson, cumpără şi o giscă la inapoiere şi las-o aici pentru că trebuie să i-o dăm domnului ăsta in schimbul celei cu care se ospătează acum familia dumitale.

După plecarea comisionarului, Holmes a ridicat piatra în dreptul luminii şi-o privi indelung.

— Frumoasă bijuterie! spuse el. Ia uită-te cum mai scinteiază şi aruncă văpăi! E bineinţeles un simbure şi un focar de crime, ca toate giuvaerurile de preţ. Sint momelile favorite ale diavolului. La giuvaerurile mai mari şi mai vechi fiecare faţetă poate să corespundă unui fapt singeros. Piatra aceasta însă n-are nici douăzeci de ani vechime. A fost găsită în malul riului Amoy din sudul Chinei şi e remarcabilă prin aceea că are toate caracteristicile granatului, numai că in loc să fie roşie ca rubinul, străluceşte in albastru. Deşi atît de tinără ca virstă, are încă de pe acum un trecut inspăimintător. De dragul acestei bucăţi de cărbune cristalizat de zece carate s-au comis pină acum două omoruri, o sinucidere, citeva furturi şi un atentat cu vitriol. Cui i-ar trece prin cap că o jucărie atît de drăguţă poate să fie un asemenea furnizor al spinzurătorilor şi temniţelor? O s-o inchid acum in casa de fier şi am să-i scriu două rinduri contesei ca s-o anunţ că piatra se află în posesia noastră.

— Crezi că individul ăsta, Horner, e nevinovat?

— N-am de unde să ştiu.

— Atunci iţi închipui că ăstălalt, Henry Baker, are vreun amestec in această poveste?

— E mult mai probabil, cred, ca Henry Baker să fie absolut nevinovat şi să n-aibă habar că pasărea din braţele lui valora mai mult decit dacă ar fi fost făcută din aur masiv. Amănuntul ăsta însă am să-l stabilesc printr-o probă foarte simplă, dacă vom căpăta vreun răspuns la anunţ.

— Şi pină atunci nu poţi face nimic?

— Nimic.

— In cazul ăsta mă duc să-mi termin vizitele pe la pacienţi, dar am să mă intorc deseară la ora pe care ai pomenit-o, pentru că sînt curios să văd cum scoţi la capăt o afacere atit de incilcită.

— Va fi o plăcere să te revăd. Cinez la şapte. Cred că am la masă un sitar. Apropo, dată fiind ultima întimplare, poate n-ar fi rău să-i spun doamnei Hudson să-i cerceteze şi lui guşa.

Fiind reţinut mai mult la un bolnav, m-am înapoiat în Baker Street puţin după şase jumătate. Apropiindu-mă de casa lui Holmes, am văzut un bărbat inalt cu beretă pe cap, cu o redingotă incheiată pină sub bărbie, aşteptind afară în semicercul de lumină aruncat de ferestruica de deasupra uşii. Chiar cind soseam eu, s-a deschis uşa şi am fost poftiţi amindoi in camera lui Holmes.

— Domnul Henry Baker, dacă nu mă înşel, spuse acesta ridicindu-se din fotoliu şi salutîndu-şi musafirul cu aerul degajat şi jovial pe care izbutea să-l adopte cu atita uşurinţă. Luaţi, vă rog, loc aici lingă foc, domnule Baker. E o seară tare friguroasă şi imi face impresia că circulaţia dumneavoastră sanguină se împacă mai bine cu căldura verii decit cu gerul. Ah, Watson, ai venit tocmai la timp. Pălăria asta e a dumneavoastră, domnule Baker?

— Da, domnule, fără îndoială e a mea. Era un bărbat voinic, cu umerii rotunzi, cu capul masiv şi o faţă lată, inteligentă, prelun-

gită cu un cioc castaniu, uşor încărunţit. Roşeaţa uşoară de pe nas şi din obraji, deopotrivă cu tremurul uşor al mîinii lui întinse, mi-au amintit de *bănuiala lui Holmes cu privire la năravurile lui*. Redingota-i neagră, ieşită de soare, era închisă pînă sus, gulerul ridicat, iar miinile îi ieşeau din mineci, fără a se vedea vreo urmă de manşete sau cămaşă. Vorbea sacadat, alegîndu-şi cu grijă vorbele şi lăsînd în genere impresia unui om învăţat şi citit, dar năpăstuit de soartă.

— Păstrăm de cîteva zile aceste obiecte, spuse Holmes, pentru că ne aşteptam să vedem în ziare vreun anunţ care să ne dea adresa dumneavoastră. Nu înţeleg nici acum de ce n-aţi inserat un anunţ?

Vizitatorul rîse oarecum jenat:

— Şilingii nu se mai îmbulzesc în buzunarul meu ca altădată, spuse el. Nu aveam nici cea mai mică îndoială că banda de bătăuşi care m-au atacat îmi luaseră şi pălăria şi gîsca. Nu ţineam să mai risipesc şi alţi bani într-o încercare deznădăjduită de a le recăpăta.

— Natural. Dar apropo, pasărea am fost siliţi s-o mîncăm.

— S-o mîncaţi !? Vizitatorul se ridică pe jumătate de pe scaun, tulburat.

— *Da, dacă n-am fi mîncat-o, n-ar mai fi fost* bună de *nimic*. Dar presupun că gîsca asta de pe bufet. cam de aceeaşi greutate şi foarte proaspătă, va corespunde tot atît de bine scopului dumneavoastră, nu?

— A, desigur, desigur, răspunse domnul Baker, cu un oftat de uşurare.

— Bineînţeles că mai avem încă penele, picioarele, guşa şi celelalte măruntaie de la pasărea dumneavoastră, aşa că dacă doriţi...

Individul rîse din toată inima.

— Ar putea să-mi servească doar ca suvenir al peripeţiilor prin care am trecut, spuse el, dar în afară de asta, nu prea văd ce-aş putea să fac cu aceste „disjecta membra" ale fostei mele cunoştinţe. Nu, domnule, cred că — cu voia dumneavoastră — mă voi mărgini să-mi îndrept atenţia doar asupra pasării minunate pe care o zăresc pe bufet.

Sherlock Holmes îmi aruncă iute o privire ridicînd uşor din umeri.

— Perfect, atunci iată pălăria şi pasărea dumneavoastră, spuse el. Dar, apropo, vă supără dacă vă întreb de unde aţi cumpărat cealaltă gîscă? Mă ocup şi eu niţeluş de crescutul păsărilor şi rareori mi-a fost dat să întîlnesc pasăre mai bine îngrăşată.

— Cu plăcere, domnule, spuse Baker, care se ridicase strecurîndu-şi *sub braţ averea proaspăt recăpătată. Sîntem cîţiva prieteni care frecventăm hanul „Alpha", lîngă Muzeu — ziua, ştiţi, stăm chiar la* Muzeu. Anul acesta, bunul nostru cîrciumar, Windigate pe nume, a înfiinţat un club al gîştelor, în cadrul căruia, în schimbul unei sume de cîţiva penny pe săptămînă, aveam să primim fiecare cîte o gîscă de Crăciun. Eu *mi-am* plătit regulat taxa, *iar restul faptelor vă sînt* cunoscute. Vă rămîn foarte îndatorat, domnul meu, pentru că bereta asta nu e potrivită nici pentru vîrsta, nici pentru seriozitatea mea. Ceremonios, dar oarecum ridicol, s-a înclinat solemn în faţa fiecăruia dintre noi şi dus a fost.

— Ei, am terminat şi cu domnul Henry Baker, spuse Holmes după ce închise uşa în urma lui. E absolut sigur că n-are habar de toată afacerea noastră. Ţi-e foame, Watson?

— Nu cine ştie ce.

— Atunci propun să ne transformăm cina într-un supeu şi să batem fierul cît e cald.

— Sînt perfect de acord.

Era un ger năpraznic în seara aceea, aşa că ne-am înfăşurat în mantale şi ne-am pus fulare la gît. Afară, stelele străluceau îngheţate pe un cer fără nori, iar răsuflarea trecătorilor se ridica în aer ca fumul din ţeava pistoalelor. Paşii noştri iuţi şi apăsaţi răsunau pe caldarîm cînd treceam prin cartierul doctorilor, Wimpole Street, Harley Street şi Wigmore Street, pînă ce am intrat pe Oxford Street. Într-un sfert de ceas eram în Bloomsbury, la hanul „Alpha", o cîrciumă din colţul unei străzi ce cobora în cartierul Holborn. Holmes a împins uşa hanului şi i-a cerut patronului roşcovan, cu şorţul alb în faţă, să ne dea două halbe de bere, adăugind:

— Trebuie să aveţi o bere excelentă, dacă o fi tot aşa de bună ca gîştele dumneavoastră.

— Gîştele mele ?! omul părea surprins.

— Da, nu-i nici o jumătate de oră de cînd am vorbit cu domnul Henry Baker, membru al clubului gîştelor de la dumneavoastră.

— Aha, înţeleg. Dar ştiţi, domnule, nu sînt gîştele noastre.

— Serios, dar ale cui ?

— Am cumpărat două duzini de la un precupeţ din piaţa Covent Garden.

— Aşa vasăzică ! Îi cunosc şi eu pe unii dintre ei. De la care le-ai luat ?

— Îl cheamă Breckinridge.

— Da ? Pe ăsta nu-l cunosc. Ei, în orice caz, noroc patroane, bem în sănătatea dumitale şi pentru bunul mers al negoţului cu care te îndeletniceşti. Ei, noapte bună ! Şi acum, la domnul Breckinridge, continuă el încheindu-şi mantaua, cînd ne aflam din nou în aerul îngheţat de afară. Nu uita, Watson, că deşi la un capăt al acestui fir se află un lucru aşa de banal — o gîscă —, de celălalt capăt atîrnă soarta unui om care va căpăta, fără îndoială, şapte ani de muncă silnică, dacă nu-i putem dovedi nevinovăţia. E cu putinţă ca ancheta noastră să nu facă decît să confirme că e vinovat. Dar, în orice caz, avem o linie pe care să ne ducem cercetările şi pe care poliţia a scăpat-o din vedere. Printr-un noroc nemaipomenit am apucat de acest capăt al firului, aşa că să nu-l lăsăm din mînă, orice s-ar întîmpla. Prin urmare, direcţia spre sud şi pas alergător !

Am trecut prin Holborn, am coborît pe Endell Street şi printr-o întortochietură de străduţe murdare am ajuns în piaţa Covent Garden. Una din cele mai mari gherete purta firma cu numele Breckinridge ; proprietarul, cu o mutră de cal, cu faţa ascuţită şi favoritele îngrijite, dădea o mînă de ajutor unui vînzător să pună obloanele.

— Bună seara ! Cam frig astă-seară, spuse Holmes.

Negustorul dădu din cap şi-i aruncă o privire scrutătoare tovarăşului meu.

— Văd că aţi vîndut toate gîştele, continuă Holmes arătînd spre tarabele de marmură pe care nu mai era marfă.

— Dacă vreţi, vă dau şi cinci sute, mîine dimineaţă.

— N-am făcut nimic.

— Ei, mai sînt vreo cîteva la dugheana cu lampa de gaz aerian.

— Da, numai că pe mine m-a îndreptat la dumneata...

— Cine anume ?

— Hangiul de la „Alpha".

— A, da. I-am trimis vreo două duzini.

— Erau grozave. De unde le-ai căpătat?

Spre marea mea surprindere, întrebarea îl scoase din sărite pe negustor.

— *Ascultă, domnule, spuse el dîndu-și capul pe-o parte și punîndu-și* miinile în șold. Unde vrei să ajungi? Haide, haide, ia să dăm cărțile pe față.

— Să le dăm. Aș vrea să știu cine ți-a vindut gîștele pe care le-ai trimis la hanul „Alpha"?

— Ei, bine, n-am să-ți spun, și cu asta basta.

— A, n-are mare importanță, dar nu înțeleg de ce te înfierbînți așa *pentru un fleac?*

— Mă înfierbînt! Te-ai înfierbînta și dumneata la fel dacă te-ar hărțui atîția cu aceleași întrebări. Cînd dai bani buni pe un lucru bun, cu asta afacerea ar trebui să se sfîrșească. Dar eu nu mai scap de întrebări. „Unde sînt gîștele?", „Cui i-ai vîndut gîștele?", „Cît vrei pe gîștele astea?". S-ar zice că alte gîște n-au mai fost pe lume, cînd auzi cîtă zarvă se face în jurul lor.

— *O fi, numai că eu n-am nici o legătură cu nici unul* din cei care te-au necăjit cu întrebările lor, spuse nepăsător Holmes. Dacă nu vrei să-mi spui, pierd un pariu și-atîta tot. Dar eu sînt gata oricînd să-mi susțin părerile în privința păsărilor de curte și am pus rămășag pe cinci lire că pasărea pe care am mîncat-o e dintr-o crescătorie de la țară.

— Ei, bine, atunci ai pierdut banii, pentru că e dintr-o crescătorie de la oraș, îi spuse repezit negustorul.

— Nu se poate.

— Ba se poate.

— Nu cred.

— Nu cumva îți închipui că te pricepi la păsări mai bine decît mine, care tot cu ele am avut de-a face de cînd eram băiat de prăvălie? Ascultă ce-ți spun, toate păsările care le-am trimis la „Alpha" erau crescute la oraș.

— Asta n-am s-o cred nici în ruptul capului.

— Faci prinsoare, atunci?

— Înseamnă să-ți iau banii de pomană, pentru că știu bine că am dreptate. Dar în orice caz, te țin rămășag o liră, doar așa ca să te învăț minte să nu te mai încăpățînezi altădată.

Precupețul rînji mulțumit.

— *Bill*, ia dă-mi condicile, strigă el.

Băiețelul aduse un registru mai subțirel și altul mai mare și soios punîndu-le pe amîndouă sub lampa atîrnată în vitrină.

— Ei, acum, domnule Căpățînă, spuse negustorul, credeam că am isprăvit gîștele, dar pînă în două minute o să-ți dai seama că mai am una în prăvălie. Vezi condica asta?

— Ei, ce-i cu ea?

— Asta e lista acelora de la care cumpăr. Înțelegi? Ei bine, aici pe pagina asta sînt furnizorii de la țară și după numele lor scriu numărul contului din registrul cel mare. Ei, hai să vedem acum. Uite pagina asta de dincoace scrisă cu cerneală roșie. Aici am furnizorii de la oraș. Ia privește al treilea nume de aici. Citește-mi-l tare.

— Doamna Oakshott de pe Brixton Road 117, citi Holmes, și apoi cifra 249.

— Intocmai. Ei, acum să căutam cifra asta in registrul de intrări și ieșiri.

Holmes intoarse foile la pagina indicată. Iată: „Doamna Oakshott, Brixton Road 117, furnizoare de ouă și păsări de curte".

— Ei, ia vezi, care e ultima inregistrare?

— „22 decembrie, 24 de gîște la prețul de 7 șilingi și 6 penny bucata".

— Chiar așa. Ei, asta-i. Și dedesubt ce scrie?

— „Vîndute domnului Windigate de la «Alpha» cu 12 șilingi bucata".

— Ei, ce mai ai de spus?

Sherlock Holmes făcu o mutră tare amărîtă. Scoase o monedă de o liră din buzunar și o aruncă pe tejghea, îndepărtîndu-se cu aerul omului care nu-și poate exprima in vorbe dezgustul. După cîțiva metri se opri sub un felinar și rîse fără zgomot, dar din toată inima, așa cum făcea intotdeauna.

— Ei, de cîte ori vei vedea un om cu favoriți potriviți in felul ăsta și cu batista roz atîrnindu-i din buzunar, să știi că întotdeauna îl poți trage de limbă printr-un rămășag, spuse Holmes. Ba mai mult, aș zice chiar că dacă i-aș fi pus un teanc de o sută de lire in față, nu mi-ar fi dat informații mai complete decit am putut scoate de la el făcindu-l să creadă că mă bate la un rămășag. Ei bine, Watson, cred că ne apropiem de sfîrșitul anchetei noastre și singurul punct care mai rămîne de stabilit este dacă e mai bine să mergem la această doamnă Oakshott chiar in seara asta sau să ne rezervăm plăcerea pentru mîine? E limpede din ceea ce ne-a spus țîfnosul ăsta că afacerea i-a mai pus pe jăratic și pe alții și eu aș crede că...

Dar părerile i-au fost brusc întrerupte de o hărmălaie cumplită ce venea de la prăvălia pe care tocmai o părăsisem. Întorcîndu-ne am dat cu ochii de un individ prăpădit, cu o față de șobolan, ce se proțăpise in mijlocul cercului de lumină galbenă răspîndită de lampa ce se legăna in geamul prăvăliei, in timp ce Breckinridge, negustorul, stătea în prag amenințîndu-l fioros cu pumnii pe bietul omuleț.

— Mi s-a făcut lehamite de dumneata și de gîștele dumitale, strigă el. De v-ați duce dracului cu toții! Dacă mai vii să-mi baţi capul cu prostiile dumitale, am să asmuț cîinele asupra-ți. Ad-o aici pe madam Oakshott și am să stau de vorbă cu ea, dar ce amestec ai dumneata? Ce, de la dumneata am cumpărat eu gîștele?

— Nu, dar oricum, una era a mea, se scînci omulețul.

— Ei bine, atunci cere-o lui madam Oakshott.

— Dar ea mi-a spus să ți-o cer dumitale.

— Mă rog, din partea mea, n-ai decît să i-o ceri și regelui Prusiei, că eu unul m-am săturat pînă-n gît. Cară-te de aici! Se repezi furios inainte și cel cu intrebările dispăru îndată in intuneric.

— Ha, asta poate să ne scutească de o vizită la casa din Brixton Road, șopti Holmes. Haide cu mine să vedem ce putem scoate de la individul ăsta.

Mergînd cu pași mari printre grupurile de oameni care se răsfiraseră căscînd gura pe la dughenele luminate, tovarășul meu îl ajunse repede pe omuleț și-l bătu pe umăr. Acesta se răsuci speriat pe călcîie și la lumina felinarului am putut vedea că se făcuse alb ca varul la față.

— Cine ești dumneata? Ce vrei? întrebă el cu tremur în glas.

— Te rog să mă ierţi, spuse Holmes cu glas blajin, dar mi-a fost cu neputinţă să nu aud din intimplare intrebările pe care le-ai pus chiar adineauri negustorului. Cred că ţi-aş putea ajuta.

— Dumneata? Dar cine eşti dumneata? De unde ai putea să ai habar de toată tărăşenia asta?

— Mă numesc Sherlock Holmes. Treaba mea este să am habar de lucruri de care n-au alţii.

— Dar de data asta nu poţi să ştii nimic, de bună-seamă?

— Iartă-mă, te rog, dar ştiu totul. Dumneata te străduieşti să dai de urma unor gişte care au fost vindute de doamna Oakshott din Brixton Road unui negustor numit Breckinridge şi pe care acesta, la rindul lui, le-a vindut domnului Windigate de la hanul „Alpha", care le-a vindut mai departe membrilor clubului său, printre care şi domnului Henry Baker.

— Vai, domnule, atunci sinteţi chiar omul pe care ţineam să-l cunosc, strigă stirpitura fără să-şi poată stăpini tremurul miinilor intinse. Nici nu vă pot spune cit de mult mă interesează această chestiune. Sherlock Holmes strigă o birjă care trecea tocmai pe acolo.

— In cazul acesta, ar fi mai bine să stăm de vorbă in tihnă, colea intr-o odăiţă bună, decit in piaţa aceasta in care suflă vintul ca-n plin cimp, spuse el. Dar, spune-mi te rog inainte de a merge mai departe, pe cine am plăcerea să ajut?

Omul şovăi o clipă şi apoi răspunse cu privirile piezişe:

— Numele meu e John Robinson.

— A, nu, vreau numele adevărat, spuse Holmes, mieros. E intotdeauna foarte neplăcut să ai de-a face cu cineva care se ascunde sub un nume fals.

Obrajii albi ai necunoscutului se imbujorară: Ei bine, atunci numele meu adevărat este James Ryder.

— Intocmai. Eşti şeful personalului de serviciu de la hotelul „Cosmopolitan". Urcă, te rog, in birjă şi curind voi putea să-ţi spun tot ce doreşti să afli.

Omuleţul stătu locului uitindu-se cind la unul cind la celălalt cu ochii plini pe jumătate de spaimă şi pe jumătate de nădejde, ca unul ce nu e sigur dacă e gata să-i pună dumnezeu mina in cap sau să se prăbuşească in prăpastie. Apoi se urcă in birjă şi peste o jumătate de oră ne aflam iar in salonaşul din Baker Street. Pe drum n-am schimbat nici o vorbă, dar respiraţia agitată şi prelungă a noului nostru tovarăş, precum şi miinile lui care se incleştau şi se descleştau nervos, vorbeau lămurit despre incordarea pradă căreia era.

— Iată-ne ajunşi! spuse Holmes vesel cind am intrat unul după altul in camera lui. Focul e foarte binevenit pe o vreme ca asta. S-ar zice că ţi-e frig, domnule Ryder. Ia te rog loc in fotoliul de paie. Imi pun doar papucii şi pe urmă lămurim povestea asta a dumitale. Ei, acum e gata! Vrei să ştii ce s-a intimplat cu giştele alea?

— Da, domnule.

— Sau poate mai degrabă cu gisca aceea. Bănuiesc că doar una singură te interesa — una albă, cu o dungă neagră pe coadă.

Ryder tremură de emoţie.

— Ooo, domnule! strigă el. Poţi să-mi spui unde a ajuns?

— Aici.

— Aici?

— Da. Şi s-a dovedit o pasăre cu adevărat măiastră. Nici nu mă mir că te interesează atit de mult. A făcut un ou după ce a murit —

cel mai frumos, cel mai strălucitor ouşor albastru ce s-a văzut vreodată. Il am aici în muzeul meu.

Vizitatorul nostru se ridică, se clătină pe picioare apucîndu-se cu mîna de marginea căminului ca să nu cadă. Holmes deschide casa de fier şi îi arătă Granatul Albastru care licărea ca o stea, cu mii de raze reci şi scînteietoare. Ryder stătea ţintă, cu faţa încremenită, neştiind dacă trebuie să recunoască giuvaerul sau să se lepede de el.

— Acum, Ryder, jocul s-a sfîrşit, spuse Holmes liniştit. Ţine-te bine, omule, că altfel cazi în foc. Watson, ajută-l să se aşeze din nou în fotoliu. N-are destulă tărie de caracter ca să facă o nelegiuire fără să se teamă de urmări. Dă i un strop de rachiu. Aşa! Ei, acum mai arată şi el a om. Ce prăpădit e, zău aşa!

O clipă i se muiaseră de tot picioarele şi era cît pe-aci să cadă, dar rachiul îi mai aduse puţin sînge în obraji, aşa că acum stătea şi-l privea speriat pe acuzatorul său.

— Am toate inelele lanţului în mîini şi toate dovezile de care aş putea să am nevoie, aşa că n-a rămas să-mi spui decît cîteva lucruri. Totuşi, aceste cîteva lucruri ar fi bine să le lămurim pentru a completa dosarul. Ryder, auziseşi desigur de această piatră preţioasă a contesei de Morcar, nu?

— Catherine Cusack mi-a vorbit de ea, spuse el cu glasul spart.

— Inţeleg, camerista contesei. Şi fără îndoială ispita îmbogăţirii neaşteptate şi atît de uşoară a fost prea mare pentru tine; dar ţi-ai ales mijloacele fără pic de scrupul. Se pare Ryder că sub înfăţişarea ta se ascunde un mare ticălos. O să ajungi rău. Ştiai că acest individ Horner, instalatorul, mai fusese implicat într-o afacere de felul ăsta şi că bănuielile ar putea să cadă mai uşor asupra lui. Ce-ai făcut atunci? Ai făcut o stricăciune în camera contesei — cu ajutorul complicei tale Catherine Cusack — şi ai aranjat în aşa fel ca să fie tocmai el chemat pentru reparaţie. Şi pe urmă, după plecarea lui, ai prădat caseta cu bijuterii, ai dat alarma şi-ai pus să-l aresteze pe acest nenorocit. Pe urmă ai...

Ryder s-a aruncat deodată pe covor la picioarele lui Holmes cuprinzîndu-i genunchii cu braţele.

— Pentru numele lui dumnezeu, fie-vă milă! Gîndiţi-vă la tatăl meu, la mama. Li s-ar frînge inima de jale dacă ar afla. In viaţa mea n-am păcătuit, n-am mai făcut vreun lucru rău! Şi nici n-am să mai fac. O jur, jur pe Evanghelie! Nu mă daţi pe mîna justiţiei! Vă rog! Vă rog ca pe dumnezeu!

— Intoarce-te la locul tău! spuse Holmes sever. Foarte uşor să te umileşti acum la picioarele mele, să te tîrăşti în genunchi, dar nici nu ţi-a păsat de bietul Horner care a fost adus în boxa acuzaţilor pentru o crimă cu care n-avea nici în clin nici în mînecă.

— Am să fug, domnule Holmes. Am să plec din ţară şi atunci va cădea şi acuzaţia împotriva lui.

— Hm! Mai vorbim noi despre asta. Dar acum ne spui exact ce s-a petrecut după aceea. Cum a ajuns piatra în guşa gîştei şi cum a ajuns gîsca pe piaţă. Spune-ne adevărul pentru că de aceasta atîrnă singura speranţă de scăpare pe care o mai poţi avea.

— Am să vă spun exact cum s-a întîmplat domnule Holmes, grăi Ryder umezindu-şi buzele fripte. Cînd a fost arestat Horner, mi s-a părut că cel mai bine ar fi să plec de îndată cu giuvaerul pentru că nu ştiam cînd şi cum i-ar putea da în gînd poliţiei să mă percheziţioneze şi să-mi scotocească prin cameră. In hotel nu se afla nici o as-

cunzătoare sigură. Atunci am ieşit ca şi cum aş fi avut vreo treabă şi m-am îndreptat spre casa surorii mele. Ea e căsătorită cu un oarecare Oakshott, stă pe Brixton Road şi se îndeletniceşte cu îngrăşatul păsărilor pentru piaţă. Pînă am ajuns acolo mi se părea că fiecare om pe care-l întîlnesc e poliţist sau detectiv şi cu toate că era o seară friguroasă, *îmi şiroiau sudorile pe faţă pînă am ajuns în* Brixton Road. Sora mea m-a întrebat ce-i cu mine, de ce sînt aşa de palid? Dar i-am spus că eram tulburat din pricina furtului de bijuterii de la hotel. Pe urmă m-am *dus în curtea din dos* şi *am* fumat o pipă întrebîndu-mă ce ar fi fost mai bine să fac? Am avut pe vremuri un prieten numit Maudsley, care a ajuns rău de tot şi care de curînd terminase de ispăşit o pedeapsă la Pentonville. Ne-am întîlnit într-o zi şi, vorbind despre obiceiurile hoţilor, mi-a spus cum fac ei ca să scape de lucruri de furat. Ştiam că el o să-mi fie credincios pentru că eu îi cunoşteam unele taine, aşa că m-am hotărît să mă duc drept la el la Kilburn şi să mă destăinuiesc lui. Avea să mă înveţe el cum să prefac piatra în *bani. Dar cum puteam să ajung la el fără primejdie? M-am gîndit* la chinurile prin care trecusem venind de la hotel. În orice moment puteam fi arestat şi percheziţionat — şi piatra colea în buzunarul de la vestă. Cum îmi frămîntam aşa creierii sprijinit de zid şi privind la gîştele care se legănau pe lîngă mine, mi-a venit deodată ideea care m-a învăţat cum aş putea să-i întrec şi pe cei mai isteţi detectivi de pe *lumea* asta. *Soră-mea îmi spusese* cu cîteva săptămîni mai înainte că pot să-mi aleg gîsca cea mai grasă ca dar de Crăciun şi ştiam că-şi ţine întotdeauna făgăduiala. Aveam să-mi iau gîsca acum şi să duc în ea nestemata pînă la Kilburn. În fundul curţii era un mic şopron şi am mînat una dintre orătănii pînă acolo, una mai mare şi mai *frumoasă, cu o dungă* neagră *pe* coadă. Am *prins-o, i-am* căscat *ciocul* cu de-a sila şi i-am înfundat piatra pe gît cu degetul, cît mai adînc am putut. Pasărea era să se înece, dar pe urmă am simţit piatra coborînd pe gîtlej în jos pînă în guşă. Numai că biata pasăre a dat din *aripi şi* s-a *zbătut* atîta încît soră-mea a ieşit din casă să vadă ce s-a întîmplat. Cînd m-am întors să vorbesc cu ea, blestemata mi-a scăpat şi a fugit bătînd din aripi, amestecîndu-se cu celelalte orătănii. „Ce naiba făceai cu gîsca aia, Jem?" — m-a întrebat soră-mea. „Deh — i-am răspuns eu — ziceai că-mi dai una de Crăciun şi voiam să văd care e mai grasă". „A — zice ea — pe a ta am şi *pus-o deoparte*. Aşa îi şi zicem: gîsca lui Jem. E aia mare albă de acolo. Sînt douăzeci şi şase cu totul, care va să zică, una pentru tine, una pentru noi şi două duzini pentru piaţă". „Mulţumesc, Maggie, — îi zic — dar dacă ţi-e tot una, mi-ar place mai mult s-o iau pe asta care o aveam adineaori în mînă". „Dar ailaltă trage mult mai mult la cîntar — spuse ea — şi am îngrăşat-o anume pentru tine". „Nu-i nimic, o vreau pe astălaltă — zic — şi-o s-o iau chiar acum". „Mă rog, cum pofteşti — zise ea cam bosumflată — Atunci pe care o vrei?" „Aia albă cu o dungă pe coadă, *din mijlocul cîrdului*". *„Prea bine — zice — taie-o şi ia-o cu* tine!"

„Ei bine, domnule Holmes, am făcut întocmai cum mi-a zis şi am dus pasărea pînă la Kilburn. I-am spus prietenului meu ce făcusem, pentru că era un om căruia nu te sfieşti să-i spui un lucru ca ăsta. Era să moară de rîs. Pe urmă am luat noi un cuţit şi am tăiat guşa gîştei. Cînd colo, să mor nu alta, nici urmă de piatră nu era şi atunci am înţeles că s-a făcut vreo greşeală îngrozitoare. Am lăsat baltă pasărea, m-am întors în goană la soră-mea şi m-am repezit drept în curtea din

dos. Cînd colo, ce să vezi, nu mai era nici o pasăre. „Unde sînt păsările, Maggie?“ — am strigat eu. „La precupeț în piață“. „La care anume?“. „Breckinridge din Covent Garden“. „Dar ce, mai era una cu coadă vărgată, *am întrebat* eu, ca aia pe care am ales-o eu?“ „Da, Jem, erau două cu coadă vărgată și niciodată nu le-am putut deosebi una de alta“.

„Ei bine, vă închipuiți că atunci mi s-a luminat mintea și am alergat cît m-au ținut picioarele pînă la individul ăsta, Breckinridge, dar el le vînduse pe toate o dată și n-a vrut să-mi spună cît de cît cui le-a dat. L-ați auzit și dumneavoastră astă-seară. Ei bine, întotdeauna mi-a răspuns la fel. Soră-mea crede că am început să-mi pierd mințile. Uneori așa mă tem și eu. Și acum, și acum sînt și eu înfierat ca un hoț, fără măcar să *mă fi atins* de *bogăția pentru* care mi-am vîndut sufletul diavolului. Doamne, fie-ți milă! Fie-ți milă, doamne! Izbucni în hohote de plîns, cu fața îngropată în mîini.

Urmă apoi o tăcere lungă, întreruptă doar de răsuflarea lui greoaie și de Sherlock Holmes care bătea darabana cu degetele pe marginea mesei. Pe urmă prietenul meu s-a ridicat și a deschis larg ușa.

— Ieși afară! i-a spus el.

— Cum, domnule? Oo, cerul să vă binecuvinteze!

— Fără vorbă! Ieși afară!

De alte vorbe nici n-a mai fost *nevoie. Ryder a dat buzna afară*, s-a auzit un tropot grăbit pe scări, o ușă trîntită, și răpăiala pașilor lui gonind pe stradă.

— La urma urmei, Watson, spuse Holmes, întinzînd mîna după luleaua lui de lut, nu sînt ținut cîtuși de puțin să împlinesc lipsurile *poliției. Dacă Horner* s-ar afla în primejdie ar fi cu totul altceva. Dar individul ăsta nu va depune mărturie împotriva lui și atunci procesul se va închide cu siguranță. Presupun că ascund într-adevăr o fără-de-lege, dar se prea poate ca prin asta să salvez un suflet. Individul ăsta nu va mai păcătui în viața lui. *Spaima prin care a trecut* l-a vindecat pe veci. Dacă-l trimit acum la închisoare, îl fac ocnaș pe viață. Și apoi, zilele astea sînt sărbătorile iertării. Norocul ne-a scos în cale o problemă unică și tare ciudată, și răsplata pe care o aduce e însăși rezolvarea ei. Dacă vrei să fii așa de amabil, doctore, să suni clopoțelul, o să *ne* apucăm de o altă cercetare, în care elementul esențial va fi tot o pasăre.

(Tradus din limba engleză de
ANDREI BANTAȘ)

LUCRĂRI CARE VOR APĂREA ÎN COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE“

Nr. 53. „Balaurul mărilor“ de Ioana Petrescu.
Nr. 54. Trei scurte povestiri.
Nr. 55. „Taina prințului Semempsis“ de Radu Nor și I. M. Ștefan.
Nr. 56—57. „Prizonieri printre giganți“ de Maya Niculescu.

IN CURIND, IN VITRINELE LIBRĂRIILOR

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ŞI ARTA

Vă oferă :

H. Blazian — Th. Pallady — monografie
V. Beneş — Donatello — monografie
I. Peltz — Max şi lumea lui — roman
Camil Petrescu — Caragiale în vremea lui — piesă
Mihail Sadoveanu — Opere, vol. XI

* * *

Ch. Baudelaire — Flori alese din „Florile răului"
Th. Dreiser — Sora Carrie — roman
L. Feuchtwänger — Goya sau drumul anevoios al cunoaşterii
M. Gorki — Opere, vol. V
Th. Mann — Decăderea familiei Budden Crrok, vol. I şi II
Montesquieu — *Scrisori persane*

EDITURA TINERETULUI

D. Bolintineanu — Legende istorice
I. L. Caragiale — Schiţe
Panait Istrate — Ciulinii Bărăganului
Ch. Dickens — Oliver Twist — roman
Lenau — *Versuri* (colecţia „Cele mai frumoase poezii")
Shelley — Versuri (colecţia „Cele mai frumoase poezii").

PIONIERI ŞI ŞCOLARI

In curind va apărea pentru voi colecţia „Tînărul constructor", editată de revista „Ştiinţă şi tehnică", care va cuprinde diferite construcţii de modele, cum ar fi automacara, avion cu reacţie, vapor, tractor etc.

Construind modelele publicate în această colecţie, căpătaţi bogate cunoştinţe tehnice şi realizaţi jucării de toată frumuseţea.

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
aviligheorghe
krokodyllu
progressivefan3
car_deva
coolio
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

Abonamentele la revista „Ştiinţă şi Tehnică" şi la colecţia de „Povestiri ştiinţifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservire în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii şi de la sate, secţiile de difuzare a presei, precum şi de către factorii şi oficiile poştale.

APARE DE TREI ORI PE LUNĂ - PREŢUL 1 LEU